

ΕΙΚΟΝΕΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

28 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1940

BK Per 66

ΕΙΚΟΝΕΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

Ἐθνικὸν — Λαογραφικὸν — Τουριστικὸν

Διευθύνσεις : ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Ὁδὸς Γάζης 6 Ἀθῆναι (Ζωγράφου)

Τηλέφ 26.128

		Τιμὴ Τεύχος Δραχ.	5
ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ :	Ἐσωτερικοῦ ἑξαμήνου	>	35
	Νομικῶν προσώπων	>	100
	Ἐξωτερικοῦ	Δολλ.	5
ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ :	Κον Γ. Α. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, Γάζης 6 Ἀθῆναι (Ζωγράφου)		

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
(Τῆς Συντάξεως) : Οἱ σκοποὶ μας	> 1
Α.Ν. Παπακώστα : Σύντομος ἀναγραφή τῶν κυριωτέρων Ἑπειρωτικῶν γεγονότων	> 2
ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ, Μητροπολίτου Ἀργυροκάστρου : μερόληπτοι διαπιστώσεις ἑνὸς παραληρηματικοῦ πατριωτικοῦ αὐθορμητισμοῦ	> 3
ΚΑΤΣΙΜΗΤΡΟΥ ΧΑΡ., ἀντιστρατήγου ἐ.ἀ. Νῦν ὑπὲρ πάντων ἀγῶν	> 5
ΔΗΜΑΡΑΤΟΥ ΣΩΚΡ. > > Ἡ Ἑλληνικὴ ἐποποιία 1940-41	> 6
ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΥ ΘΡΑΣ. ἀντιστρατήγου ἐ.ἀ. Μὲ τὸ 3/40 Σύνταγμα Εὐζώνων	> 8
Παπακώστα Ἀγγέλου Ν. Ὁ πόλεμος 1940 καὶ ἡ σημασία του	> 12
> > Πολεμικὸ Ταχυδρομεῖο	> 17
> > Οἱ ξένοι διὰ τὸν ἀγῶνα	> 20
(Ἐκτάκτου συνεργάτου) : 1) Νότης Μπότσαρης	> 23
2) Τὸ Μικτὸν Στράτευμα Ἑπείρου	> 27
ΠΟΙΗΜΑΤΑ : Κλεαρ. Δίπλα Μαλάμου : Τὸ Ἀργυρόκαστρο	> 4
M. Μαλακᾶση : Στοὺς ἀθανάτους νεκροὺς	> 9
Σωτ. Σκίπη : Στὸν Ἑλληνικὸ στρατὸ	> 10
Γεωργ. Ἀθάνα : Μολὼν λαβὲ	> 10
Α.Ν. Παπακώστα : Πολεμικὰ ἐπιγράμματα	> 16
Ἄντ. Μυστακίδη : Ἑπειρώτισσες	> 22
Α. Πάλλη : Τοῦ Σουλίου	> 29
† Κ. ΣΑΠΟΥΝΤΖΑΚΗ, ἀρχηγοῦ Στρατοῦ Ἑπείρου : ἔκθεσις περὶ καταλήψεως Πρεβέζης	> 30
Ἑπειρωτικαὶ εἰδήσεις Ὀκτωβ. 1960	> 31
ΕΙΚΟΝΕΣ : Τάσου : Ἑπειρώτισσαι μεταφέρουσαι πολεμοφόδια (ἐπὶ ἐξωφύλλου)	> 11
Οὐμβέρτου Ἀργυροῦ : Δυσκολίες προελάσεως	> 11
> > Μεταφορὰ τραυματίου	> 15
> > Πρὸς καταυλισμὸν εἰς χωρίον Βορ. Ἑπείρου	> 8
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΙ : Νότης Μπότσαρης καὶ συνεργατῶν (σ. 3,5,6,8)	

Διευθύνσεις συμφώνως τῷ νόμῳ 1092/38.

Γεώργιος Α. Παπαδημητρίου, Ὁδὸς Γάζης 6, Ἀθῆναι (Ζωγράφου 6)

Ἀνδρέας Βάρτσος, Προϊστάμενος Τυπογραφείου. Μαμάη 8.

Σημ. : Ἡ ἐκτύπωσις τοῦ παρόντος συνεπληρώθη τὴν 10 Νομβρίου ἐ.ἔ.

ΕΙΚΟΝΕΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

ΤΕΥΧΟΣ 1

ΑΘΗΝΑΙ ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1960

ΕΤΟΣ Α

ΟΙ ΣΚΟΠΟΙ ΜΑΣ

Ἡ ἐκδοσις ἐνδὲς ἀκόμῃ Ἑπειρωτικοῦ περιοδικοῦ θὰ μπορούσε νὰ φέρῃ στὸ νοῦ τοῦ ἀναγνώστη τὸ ἀρχαῖο ρητὸ «Γλαῦκα ἐς Ἀθήνας κομίζειν». Αὐτὸ μπορούσε νὰ λεχθῆ, ἂν στὰ τόσα ἡμερήσια ἡπειρωτικὰ φύλλα ποῦ ἐκδίδονται ἐδῶ καὶ σὲ διάφορα κέντρα τῆς Ἑπείρου, ἐπρόκειτο νὰ προστεθῆ ἓνα ἀκόμα μὲ πολιτικὸ ἀποκλειστικὰ περιεχόμενον καὶ εἰδήσεις σχετικὰς μὲ τὴν καθημερινὴν Ἑπειρωτικὴν ζωὴ καὶ κίνησιν.

Τὸ μηνιαῖο ὅμως περιοδικὸ «**Εἰκό-
νες τῆς Ἑπείρου**», ποῦ κάνει τὴν ἐμφάνισή του μὲ τὸ σημερινὸ ἀφιέρω-
μα στὴν 28 Ὀκτωβρίου καὶ τὰ συμπλη-
ρωματικὰ ἱστορικὰ σημειώματα γιὰ τὸν
πολέμαρχο τοῦ Σουλίου Νότη Μπότσα-
ρη, καὶ τὴν δράσιν τοῦ Μικτοῦ Στρατεύ-
ματος Ἑπείρου στὸν ἀπελευθερωτικὸ
πόλεμον τοῦ 1912-13, ἔχει εὐρύτερους
σκοποὺς.

Φιλοδοξεῖ νὰ δώσῃ στὸν Ἑπειρω-
τὴ ἀναγνώστη, στὸν ὅποιον κυρίως ἀπευ-
θύνεται, ὕλη ἀποκλειστικὰ Ἑπειρω-
τικὴ.

Φιλοδοξεῖ δηλ. ν' ἀνασύρῃ ἀπὸ τὴν
ἀφάνεια λησμονημένους καὶ ἀγνωστὰς ἀ-
ξίες, ποῦ ἐτίμησαν τὴν Ἑπείρον μὲ τὴν
δράσιν των σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς, εἴτε
μέσα εἴτε καὶ μακριὰ ἀπὸ τὰ ἄγια χῶ-
ματά της.

Φιλοδοξεῖ νὰ συγκεντρώσῃ, στὶς
στηλὰς του τὸν ἐθιμογραφικὸ πλοῦτὸ

τῆς Ἑπείρου, (ἔθιμα, τοπωνύμια, πα-
ραδόσεις, τραγούδια καὶ κάθε κατάλοι-
πο τοῦ περασμένου ἱστορικοῦ βίου της).

Φιλοδοξεῖ ἐπίσης νὰ δίνῃ μίαν εἰ-
κόνα τῆς τουριστικῆς ἀναπτύξεως, νὰ
γνωρίσῃ τὰ γραφικὰ καὶ ἱστορικὰ τοπία,
νὰ ἐξαίρῃ ἀκόμῃ κάθε δραστηριότητα
ἀτομικὴ καὶ Κρατικὴ, ποῦ ἀποδίδει
στὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ συνόλου, στὴ
θεραπείαν τῶν ἀναγκῶν καὶ στὴν προα-
γωγὴν τοῦ τόπου.

Καὶ ἡ παντοία αὐτὴ ὕλη θὰ προσ-
φέρεται μὲ κάποιον σύστημα, θ' ἀνταπο-
κρίνεται δηλ. στὰ γεγονότα ποῦ ἔχουν
συμβῆ σὲ διάφορες βέβαια ἐποχές, ἀλλ-
ὰ κατὰ τὸν μῆνα ποῦ θὰ ἐκδίδεται τὸ
περιοδικόν. Ἐκτὸς αὐτοῦ τὰ σημειώματα
θὰ συνοδεύωνται μὲ εἰκόνας ποῦ θὰ μετα-
φέρουν νοερῶς τὸν ἀναγνώστη στὰ ἀ-
σύγκριτα τοπία τῆς πατρίδος μας ἢ θὰ
τοῦ θυμίζουσι ἐκείνους ποῦ ἐδόξασαν
τὴν Ἑπείρον στὸ πρόσφατον καὶ στὸ μα-
κρυνὸ παρελθόν. Κίθ' ἂν λέμε Ἑπείρον
δὲν ἐννοοῦμε μόνον τὸ ἐλεύθερον τμήμα
της, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀποκομμένον ἀπὸ τὸν
ἐλεύθερον κορμὸν της, τὴν μαρτυρικὴν Βό-
ρειον Ἑπείρον.

Μαὐτὲς τίς φιλοδοξίες ξεκινάει τὸ
περιοδικόν μας καὶ θέλομε νὰ ἐλπίζωμε
ὅτι καὶ ἐκτιμηθῆ καὶ ὑποστηρικθῆ, ὥστε
νὰ γίνῃ ὁ ἀπαραίτητος ἀντρός κάθε
Ἑπειρώτου. Κ. Η.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ ΚΟΥΤΣΙΑ

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΑΝΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΤΕΡΩΝ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

- 1 1825 Ἐπιτυχὴς ἀνατίναξις ὑπονόμου εἰς Μεσσολόγγι ὑπὸ Κ. Λαγουμιτζῆ.
3 1824 Ὁ Κωλέττης γίνεται μέλος τοῦ Νομοτελεστικοῦ (ὑπὸ τὸν Γ. Κου-
τουριώτην).
5 1853 Παραίτησις Σπυρομίλιου ἐκ τῆς Ὑπουργίας.
6 1912 Ἑλληνικὸς στρατὸς διέρχεται τὴν γέφυραν Ἐρτιγῆ.
7 1826 Λαγουμιτζῆς διασώζεται ὑπὸ Μακρυγιάννη εἰς Ἀκρόπολιν.
» 1912 Κατάληψις ὑψωμάτων Γριμπόδου καὶ Ξηροβουνίου.
8 1826 Λαγουμιτζῆς ἀνάπτει ὑπόνομον ἐπιτυχῶς εἰς Ἀκρόπολιν.
9 1431 Τούρκοι παραλαμβάνουν Ἰωάννινα.
10 1912 Σκληρὸς ἀγὼν εἰς στενωπὸν Κουμουτζάδων. Φρικώδη μαρτύρια κα-
τοίκων Κουμουτζάδων ὑπὸ Τούρκων.
12 1798 Χαλασμοὶ Πρεβέζης ὑπὸ Ἀλῆ.
» 1904 Θάνατος Παύλου Μελά.
» 1912 Κατάληψις Κιάφας κατόπιν τριήμερου ἀγῶνος.
13 1912 Κατάληψις Φιλιπιάδος, Λούρου, Ἐλευθεροχωρίου, γεφύρας Παντα-
νάσσης καὶ Στρεβίνας.
15 1912 Συγκρότησις τοῦ Μικτοῦ Στρατεύματος Ἠπείρου.
17 1797 Ἐνετικαὶ κτήσεις ἐν Ἠπείρῳ περιέρχονται εἰς Γάλλους.
18 1912 Ἐξόρμησις τοῦ Μ.Σ.Η. καὶ προέλασις διὰ Λούρου πρὸς Ἀχέροντα.
20 1912 Ἐπιθέσις Ἑλλ. στρατοῦ ἐναντίον Νικοπόλεως, μέτεχοντος καὶ τοῦ
Μ.Σ.Η.
21 1841 Θάνατος πολεμάρχου Σουλίου Νότη Μπότσαρη.
» 1912 Παράδοσις Πρεβέζης ὑπὸ τῶν Τούρκων.
22 1828 Μάχη ἐξω Λομποτινᾶς, Ναυπακτίας. Νίκη τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τοὺς
Κ. Τζαβέλαν καὶ Ν. Τζαβέλαν.
» 1912 Μάχαι καὶ νίκαι τοῦ Μ.Σ.Η. εἰς Γιανούζη, παρὰ τὸν Ἀχέροντα, με-
ταξὺ Γλυκῆς καὶ Χότικας ἐναντίον φαλαγγῶν Τουρκαλβανῶν καὶ τα-
κτικοῦ ἐχθρικοῦ στρατοῦ.
23 1912 Ἡ σημαία κυματίζει εἰς τὸ Σούλι καὶ Κιάφαν Σουλίου.
25 1912 Τὸ Μ.Σ.Η. ἀπωθεῖ νικηφόρως ἐπιθέσεις Τουρκικῶν μονάδων ἐναν-
τίον μικρᾶς Ὀλύτσιας, πρὸ τῶν Βαριάδων, τοῦ ἐχθροῦ τραπέντος
εἰς φυγὴν.
27 1912 Ἀπόκρουσις ὑπὸ Μ.Σ.Η. ἐχθρικῶν ἐπιθέσεων ἐναντίον τῆς Κοπάνης
καὶ σύλληψις ἄλοκλήρου ἐχθρικής ἐφοδιοπομπῆς.
28 1912 Κατάληψις Πέντε Πηγαδιῶν (φρουρίου καὶ πέριξ θέσεων).
28 1940 Ἐπίδοσις τελεσιγράφου καὶ ἔναρξις ἰταλικῆς ἐπιθέσεως.
29 1912 Κατάληψις ὑπὸ Μ.Σ.Η. τῆς Μανωλιάσης.
29-30 1940 Σθεναρὰ ἀντίστασις Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ.
31 1912 Ἐκκένωσις καὶ ὀριστικὴ ἀνακατάληψις τῆς Μανωλιάσης ὑπὸ Μ.Σ.Η.
31 1940 Σθεναρὰ ἀντίστασις Ἑλληνικοῦ στρατοῦ κατὰ τῶν εἰσβολέων.
31 Μάχη παρὰ τὸ Γαρδίκι, Φθιώτιδος. Νίκη Ἑλλήνων ὑπὸ Πανομάραν.

Εἰς μὴ καθοριζομένας ἡμερομηνίας

- 1817 Πανώλης εἰς τὰ Ἰωάννινα.
1819 Ἐναρξις καταάδρομῆς κατὰ τοῦ Ἀλῆ.

Σημ. Εὐνόητον εἶναι ὅτι ἡ ἀναγραφή τῶν γεγονότων ἐκάστου μηνὸς (δια-
φόρων ἐτῶν) θὰ συμπληροῦται διαρκῶς.

ΑΜΕΡΟΛΗΠΤΟΙ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΕΝΟΣ ΠΑΡΑΛΗΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΟΥ ΑΥΘΟΡΜΗΤΙΣΜΟΥ

Ὁ Βορειοηπειρωτικὸς κόσμος, ὅπου δὴποτε γῆς καὶ ἄν εὐρίσκεται, θὰ συνορτάσῃ μαζί με τὸ Πανελλήνιον, τὴν εἰκοστὴν ἐπέτειον τοῦ μεγαλύτερου φυλετικοῦ καὶ συγχρόνου πολεμικοῦ θριάμβου τοῦ Ἔθνους μας. Θὰ αἰσθανθῇ μάλιστα ἄπως ἐντονωτέραν τὴν νοσταλγίαν τῆς μικρᾶς γενετῆρας του, ὅπου ἐξευλίχθη θαυμαστὸς διὰ τοὺς αἰῶνας τοὺς μελλοντικοὺς ὁ θρίαμβος οὗτος, παραμερίζων ἔστω καὶ δι' ὀλίγας ἡμέρας τὸ ἄγχος καὶ τὴν πικρίαν τῆς πολυετοῦς προσφυγιάς του.

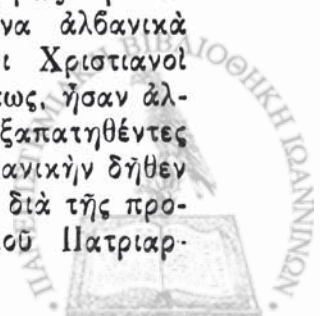

Καὶ θὰ τὴν ἐορτάσῃ ὄχι ἀπλῶς ὡς μίαν ἀνάμνησιν, ἀλλ' ὡς πραγματικότη-
τα, ποὺ τὴν εἶδε, τὴν ἐξῆσε, τὴν ἀπή-
λαυσε μὲ ὅλα τὰ μόρια τῆς πατριω-
τικῆς ψυχῆς του. Ποὺ τὴν εἶδε εἰς τὸ κα-
ταπληκτικὸν γεγονός τῆς συντριβῆς ἑνὸς
μεγάλου δημογραφικῶς λαοῦ, ἐξωπλι-
σμένου μὲ ὅλα τὰ σύγχρονα μέσα καὶ
ἐφόδια τῆς στρατιωτικῆς τέχνης. Ποὺ
τὴν ἐξῆσε εἰς τὸν ἐξευτελισμὸν του,

ἄφθαστον εἰς αἰσχύνην καὶ ταπείνωσιν
εἰς τὰ ἱερὰ ἐκεῖνα χῶματα, ὅπου πρὸ
ἑτῶν, μὲ τὰς κυνικὰς σκευωρίας του,
εἶχε ἐκμαιεύσῃ τὴν τραγικὴν ὑποδοῦ-
λωσίν του. Καὶ ποὺ ἀπήλαυσε ἔστω καὶ
ἐν μόνον ἐξάμηνον χρονικὸν διάστημα,
τὸ μεθυστικὸν νέκταρ καὶ τὴν ἡδονὴν
τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας καὶ χαρᾶς.

Τὸ ἀπερίγραπτον πατριωτικὸν παρα-
λήρημά του, τὸ εἶχαν διαπιστώσει τότε
οἱ πολυάριθμοι ξένοι ἀνταποκριταί,
πλὴν τῶν ἰδιῶν μας. Περιέγραφον ἀ-
πλῶς μίαν ζωντανὴν πραγματικότητα.
Τὸ παράδοξον εἶναι ὅτι τὸ ἐπεβεβαίω-
ναν καὶ οἱ ραδιοφωνικοὶ σταθμοὶ τῆς
Ρώμης καὶ τῶν Τυράνων, μὲ τὰς ἐπι-
σειομένους ἀπειλὰς μελλοντικῆς τιμο-
ρίας, ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἔλαβον μέρος
αὐθορμήτως, ἀλλὰ καὶ προκλητικῶς εἰς
τὰς ἐνθουσιαστικὰς ἐκδηλώσεις τῆς ὑ-
ποδοχῆς τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ ἑλληνι-
κοῦ στρατοῦ.

Καὶ τὰς ἀπειλὰς αὐτὰς οἱ Ἀλβανέι-
ταλοι τὰς ἐπραγματοποίησαν, ὅταν ἐπι-
στρέψαντες πάλιν ἐπὶ τὸ ἴδιον ἐξέραμα
καὶ ἔγκλημα, ἐνήργησαν τὸν ἀπάνθρω-
πον ἐκτοπισμὸν τῶν χιλιάδων Κορυ-
τσαίων, Χειμαρριωτῶν, Δροπολιτῶν καὶ
Πρεμετηνῶν εἰς τὰ φρικτὰ στρατόπεδα
συγκεντρώσεως τοῦ Porto Palermo,
κειμένου παρὰ τὸ Δυρράχιον, ὅπου πι-
στοὶ καὶ ὑπερήφανοι οὗτοι διὰ τὴν ἑλ-
ληνικὴν ἰδεολογίαν των ὑπέφεραν τὰ
πάνδεινα. Εἶχαν διακηρύξει οἱ Ἴταλοι
πρὸς ὅλους τοὺς ὀρίζοντας μαζί με τὰ
ἄλλα ἀτυχεῖδητα μίσθαρνα ἁλβανικὰ
στοιχεῖα, ὅτι οἱ Ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ
τῆς Β. Ἠπείρου ἀνεξαιρέτως, ἦσαν ἁλ-
βανοὶ τὴν καταγωγὴν, ἐξαπατηθέντες
καὶ ἀλλοιώσαντες τὴν ἁλβανικὴν δῆθεν
ἐθνικὴν συνειδησίν των, διὰ τῆς προ-
παγάνδας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρ-

χείου, ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας, τοὺς αἰῶνας τῆς Τουρκικῆς δουλείας. Καὶ παραδόξως εἶδον τὴν Μητέρα τοῦ Πρωθυπουργοῦ τῆς Ἀλβανίας Κῶτσο Κώττα, νὰ ὑφώνη, μίαν πελωρίαν ἑλληνικὴν σημαίαν εἰς τὸν νεότευκτον οἶκον τοῦ υἱοῦ τῆς καὶ νὰ ζητῇ ἐπιμόνως νὰ ἀσπασθῇ Ἕλληνα Ἀξιωματικόν, πρὸς δικτράνωσιν τῆς χαρᾶς καὶ τῶν γνησίων ἑλληνικῶν φρονημάτων τῆς, καὶ τοὺς παραληροῦντας Κορυτσαίους, νὰ ἀνασύρουν ἀπὸ τὰ θάθη τῶν σεντουκιῶν των τὰς κρυμμένας ἐπὶ μίαν σχεδὸν τριακονταετίαν ἑλληνικὰς σημαίας, διὰ νὰ παρουσιάσουν τὸ καταπληκτικὸν ὄραμα τοῦ ἀπεράντου δάσους τῶν ἑλληνικῶν σημαίων, ποὺ παρουσίαζαν τὴν Κορυτσάν, ὡς πόλιν ἑλληνίδα, μὲ ἀναλλοίωτον καὶ ἀμείωτον τὴν ἑλληνικὴν συνείδησιν, καὶ τὰς ἑθνικὰς ἐλπίδας καὶ προσδοκίας των.

Εἴκοσι συναπτὰ ἔτη διέρρευσαν ἐκτοτε καὶ οἱ ὀρθόδοξοι ἑλληνικοὶ πληθυσμοί, ποὺ κατοικοῦν ἐξαθλιωμένοι καὶ σήμερον τὰ θεβηλωθέντα ἐκεῖνα ἅγια χώματα, ἐξακολουθοῦν νὰ διατηροῦν ἄσβεστον τὸ ἠφαίστειον τῶν ἑθνικῶν αἰσθημάτων των, ἀναμένοντες ἐναγωνίως μίαν νέαν εὐκαιρίαν παρομοίων ἐκδηλώσεων καὶ πατριωτικῶν ἐνθουσιασμῶν.

Τὸ ξέσπασμα τῶν Βορειοηπειρωτῶν τῆς Νέας Ὑόρκης ἐναντίον τοῦ ἐρυθροῦ ἐγκληματίου Πρωθυπουργοῦ Μεχμέτ Σέχου, δὲν ἔχει ἄλλο νόημα, παρὰ τὸ νόημα μιᾶς διαμαρτυρίας καὶ ἀποδοκιμασίας ἐναντίον ὄλων ἐκείνων, εἴτε ἐχθροὶ εἴτε φίλοι εἶναι, οἱ ὁποῖοι ἀδιαμαρτυρητῶς καὶ ἐγκληματικῶς θεῶνται τὴν τραγικὴν κατάστασιν εἰς τὴν ὁποίαν ἔχει περιαχθῆ ἓνας ὀλόκληρος πολιτισμένος λαὸς μὲ τὴν ἀπάνθρωπον ἐνοχλήν ἢ συνενοχήτων. Οἱ Βορειοηπειρωτῶν, παραταῦτα ὅπουδῆποτε γῆς καὶ ἂν εὐρίσκωνται, ἀντλοῦντες θάρρος ἀπὸ τὴν ἀνάμνησιν τοῦ μεγίστου τῶν ἑλληνικῶν θριάμβων καὶ τονώνοντες τὰς αἱμασσούσας καρδίας των, μὲ τὰ ἐλπιδοφόρα δράματτα τῶν ἀλησιμονήτων ἐκείνων ἡμερῶν, θὰ ἀποδείξουν ἄλλην μίαν φερόραν, τελευταίαν πλέον αὐτήν, τὸ τί σκέπτονται, τὸ τί θέλουν καὶ τὸ τί θὰ πράξουν, ὅταν ἐπιστῇ ἡ ἐναγωνίως προσδοκωμένη στιγμή, τοῦ ὀριστικοῦ τερματισμοῦ τῆς συνεχιζομένης ἀρρήτου τραγωδίας των. Ἄς εἶναι βέβαιοι περὶ τούτου, οἱ ἐρυθροὶ τυραννίσκοι τῶν Τιράνων, καὶ οἱ παλαιοὶ καὶ νέοι ὑποστηρικταὶ των.

Ἀθῆναι τῆ 17ῃ Ὀκτωβρίου 1960

Τὸ Ἀργυρόκαστρο

Στὰ πόδια σου λιβάρισμα μερόνυχτα ἢ λαχτᾶρα
παλληκαριῶν, ποὺ βάλθησαν, Κάστρο, νὰ σὲ κερδίσουν.
Κι' ἂν εἶχε ὁ Ἰταλὸς βαρειά καὶ τάνγκ καὶ πολυβόλα
κι' ἐφύλαγε τὴν πόρτα σου ἑκατοχέρης δράκος,
εἶχαν καὶ τὰ Ἑλληνόπουλα ψυχὴ παλληκαρίσια,
κι' ἐτάξαν χέρια, πόδια τους, Κάστρο, νὰ σὲ κερδίσουν.
Βρούσιν τὸ αἷμα τῶν παιδιῶν, βρούση τὸ δάκρυ οἱ μάνες,
ὅμως κι' ἀλάλητη ἢ χαρά, σὰ γίνηκες δικό μας!
Κι' ἐγὼ, ὁ νικητῆς ἐγὼ, ποὺ σὲ πατῶ, κι' ὁ τάχτης
μὲ φουσκωμένη τὴν καρδιὰ περφάνεια, ὡς σὲ κοιτάζω,
λέω, δὲν μὲ μέλλει κι' ἡ ὥρα μου καλή. τώρα ἂν πεθάνω,
χίλιες σὰ μοῦδωσες ζωὲς στὸν κόσμον τὸν ἀπάνω.

Κλεαρέτη Δίπλα-Μαλάμου

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΡΘΡΑ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΩΝ

ΧΑΡ. ΚΑΤΣΙΜΗΤΡΟΥ,* άντιστρατήγου έ.ά.

ΝΥΝ ΥΠΕΡ ΠΑΝΤΩΝ ΑΓΩΝ

Πέρασαν ακριβώς 20 χρόνια από την ιστορική ημέρα της 28ης Οκτωβρίου 1940, κατά την οποία η VIII Ήπειρωτική Μεραρχία, αποτελούμενη κατά το πλείστον από τα ήρωικά και γενναία τέκνα της ευάνδρου Ήπειρου έλαβε τα ένδοξα έλληνικά όπλα και έσπευσε ενθουσιώδης και άκμαία και πλήρης ήθικων δυνάμεων εις την φωνήν της Πατρίδος και παρετάχθη εις τα σύνορα αυτής, αποτελέσασα τείχος άκλόνητον και άσπίδα άδάμαστον εις την έχθρικην εισβολήν, ή όποία ήπειλесе την άκεραιότητα και την έλευθερίαν της Ελλάδος.

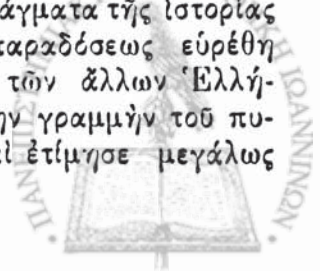
Είχα την τιμήν και την καλήν μορφήν να διοικώ τότε την ήρωικήν αυτήν Μεραρχίαν και ητύχησα να συμμερισθώ με τους γενναίους αυτούς μαχητάς

και να απολαύσω με αυτούς την χαράν και τον ένθουσιασμόν της πρώτης νίκης του ιστορικού ποταμού **Καλαμά** και ένδόξου προμαχώνος της Ήπειρου του θρυλικού ύψώματος **Καλπάνι**, όπου έθραύσθη ή όρμη ή επίθεσις του αντιπάλου, όστις έσπευσε άκάθεκτος να καταλάβη την θρυλικήν πρωτεύουσαν της **Ήπειρου**, τα όνομαστά **Γιάννινα!** Εκεί τα γενναία παιδιά της Ήπειρου, τα άνδρεία παιδιά της Ελλάδος, άντέταξαν τα ήρωικά στήθη των εις του έχθρου το πύρ και τον σίδηρον και ως άλλοι **Μαραθωνομάχοι** κατέβαλον την δύναμιν των «θωροκοφόρων» έχθρων, ως ποτε οι πρόγονοί των την δύναμιν των «χρυσοφόρων» Μήδων εις τον Μαραθώνα!

Και εκέρδισαν μίαν λαμπράν και περιφανή Νίκην, ή όποία έδόξασεν την Ελλάδα εις όλόκληρον τον κόσμο και μάλιστα τότε που οι πάντες σχεδόν υπέκυπτον πρό της άκαταβλήτου δυνάμεως του ισχυρού άξονος **Βερολίνου - Ρώμης**, εις έν έδιδον γην και ύδωρ άδιστάκτως και τρομοκρατημένοι!

Η μικρά εις έκτασιν, αλλά μεγάλη εις ήθικην δύναμιν και ιστορίαν ένδοξος Πατρίς ήμων άντέταξε σθεναρά διά του τότε πρωθυπουργού Ιωάννου Μεταξά το ιστορικόν ΟΧΙ, το όποιον ύπερηφάνως θα έορτάζει ή Ελλάς ανά τους αιώνας, άντάξιον της προγονικής ήμων άπαντήσεως του «ΜΟΛΩΝ ΛΑΒΕ» του Λεωνίδα.

Και ή Ήπειρος, ή ευάνδρος αύτη γωνία του Έλληνικού Έθνους, ακολουθούσα πιστώς τα διδάγματα της ιστορίας και της Έθνικής παραδόσεως εύρέθη τότε «προμαχούσα των άλλων Έλλήνων», εις την πρώτην γραμμήν του πυρός και έδόξασε και έτίμησε μεγάλως

ΣΩΚ. Λ. ΔΗΜΑΡΑΤΟΥ,* αντιστρατήγου ε.ά.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΟΠΟΙΪΑ 1940-41

Τὸ Ἐθνεγερτήριο σάλπισμα «νῦν ὑπὲρ πάντων ὁ ἀγὼν» εὔρε ζωηράν ἀπήχησιν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν Ἑλλήνων τὴν 28ην Ὀκτωβρίου, 1940. Σύσσωμον

τὰ ἔνδοξα ἑλληνικὰ ὄπλα διὰ τῆς περιφανοῦς καὶ περιφήμου ἐκείνης νίκης!

Ἐκεῖ κοντὰ στὰ γενναῖα παιδιὰ τῆς Ἡπείρου καὶ τῆς Ἑλλάδος ἠγωνίσθησαν καὶ αἱ γενναῖαι Ἡπειρώτισσαι, αἱ ὁποῖαι μὲ ἐφάμιλλον ἡρωϊσμὸν καὶ γενναϊότητα μετέσχον ἐνεργῶς εἰς τὸν ἡρωϊκὸν ἐκεῖνον ἀγῶνα καὶ συνέδραμον πανθοιοτρόπως τὸν μαχόμενον Στρατόν.

Ἐναξζωντάνεψαν ἐκεῖ οἱ θρῦλοι καὶ αἱ ἡρωϊκαὶ παραδόσεις τῶν ἱστορικῶν γυναικῶν, ποὺ ἐπολέμησαν εἰς τὸ ἡρωϊκὸν καὶ θρυλικὸν ΣΟΪΛΙ!

— Τιμὴ καὶ δόξα εἰς τοὺς γενναίους τούτους μαχητὰς καὶ ἡρωϊκοὺς προμάχους τῆς Πατρίδος!

— Στέλλω ἐγκάρδιον χαιρετισμὸν πρὸς τοὺς γενναίους τούτους συμπολεμι-

τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος ἔσπευσεν εἰς τὴν φωνὴν τῆς κινδυνευούσης Πατρίδος, ὠπλισμένον μὲ τὴν ἀδάμαστον θέλησιν νὰ ἱπωθήσῃ πέραν τοῦ πατρῴου ἐδάφους καὶ συ.τ.ι.ψ.γ. τὸν ἀπειλοῦντα τῆς ἐλευθερίας του ἔχθρον. Ἐμπράκτως κατέδειξαν οἱ Πανελλήνες ὅτι εἶναι ἄξιοι τῶν προγόνων των καὶ τῆς ἐλευθερίας τὴν ὁποῖαν ἐκείνοι τοῖς ἐξησφάλισαν. Δικαιοῦνται νὰ ὑπερεφανεύωνται διὰ τὸ ἔκλαμπρον πολεμικὸν κατόρθωμά των ἐναντι τῆς φασιστικῆς Ἰταλίας, τὸ ὁποῖον ἔκτοτε συμπυκνοῦται ἐν τῇ γενικῇ ἐννοίᾳ «Ἑλληνικὴ Ἐποποιΐα-Πίνδος 1940-1941».

Ὁ Ἰταλὸς δικτάτωρ θέλων νὰ ἐπιδείξῃ τὴν Στρατιωτικὴν του ἰσχὺν τῶν 8.000.000 λογγῶν, ἐκλέγει ὡς στόχον τὴν μικρὰν Ἑλλάδα, τὴν ὁποῖαν θεωρεῖ εὐκόλον καὶ ἀσφαλῆ λείαν. Βιάζεται νὰ ἐπωφεληθῇ τῆς ψυχολογικῆς εὐκαιρίας καθ' ἣν τὸ ἕτερον σκέλος τοῦ Ἀξονος διεξάγει ἐπιτυχεῖς ἐπιχειρήσεις ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀσίᾳ. Οἱ οἰωνοὶ εἶναι κατ' ἐξοχὴν εὐνοϊκοί. Ὁ ἐν Ἀλβανίᾳ Ἀρχιστράτηγος θεθαίσι ὑπευθύνως καὶ κατηγορηματικῶς ὅτι ἐντὸς βραχυτάτου χρονικοῦ διαστήματος, 10-15 ἡμε-

στάς μου, ἐπιφανεῖς καὶ ἀφανεῖς ἥρωας ποὺ θρῖσκονται στὴ ζωὴ καὶ μὲ θαθεῖα συγκίνησι σφίγγω νοερῶς τὸ χέρι ἐνδὸς ἐκάστου ἐξ αὐτῶν.

— Κύπτω εὐλαδῶς πρὸ τῆς ὑπερτάτης θυσίας καὶ κλίνω ταπεινῶς τὸ γόνυ πρὸ τῶν ἡρωϊκῶν καὶ ἀθανάτων νεκρῶν μας τοῦ ἀγῶνος ἐκεῖνου καὶ ἐπανλαμβάνω τὰ λόγια τοῦ ἡρωϊκοῦ νεκροῦ πολεμιστοῦ τοῦ Δρίσκου, τοῦ ποιητοῦ Μαβίλη, «Ὅσοι γιὰ τὴν μεγάλη Ἑλλάδα μας, ἡρωϊκὰ πεθαίνουν!

Αὐτοὶ ποτὲ δὲν πέθαναν! Ἀθάνατοι θὰ μένουσιν!

*Μετάσχε πολέμου 1940-41 ὡς Διοικητῆς τῆς 8ης μεραρχίας, ἣ ὁποῖα ἐδέχθη καὶ ἀπέκρουσε τὴν κυρίαν Ἰταλικὴν ἐπίθεσιν.

ρῶν θά ἀναποδογυρίση τὸν Ἑλληνικὸν Στρατόν. Διαθέτει ἐν Ἀλβανίᾳ ὑπεροχὴν δυνάμεων ἐν τῇ ἀναλογίᾳ 2 πρὸς 1 ἐναντι τῶν Ἑλληνικῶν, αἱ δὲ πληροφορίαι τοῦ εἶναι ὅτι ἡ μάζα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ εἶναι ἀδιάφορος ὡς πρὸς τὴν εἰσβολήν. Ἀποφασίζεται ὅπως εἰς πρῶτον μὲν χρόνον καταληφθῆ ἡ Ἡπειρος μέχρι Πρεβέζης μετὰ ταυτοχρόνου ἐπιτηρήσεως καὶ πιέσεως πρὸς Θεσσαλονίκην, ἀκολούθως δὲ ν' ἀναληφθῆ πορεία πρὸς Ἀθήνας εἰς δεύτερον χρόνον (Σύσχεψις Ρώμης 15.10.60),

Τὸ πρὸς τὴν Ἑλλάδα τελεσίγραφον τῆς 3ης πρωῒνης, σαφὲς καὶ κατηγορητικόν, δὲν παρέχει περιθώρια χρόνου οὔτε καὶ ἐπιτρέπει ἀμφιβολίαν ὡς πρὸς τὸν σκοπὸν καὶ τὰς προθέσεις. Ἡ εἰσβολὴ ἐκδηλοῦται ἄμεσος καὶ αἰφνηδιαστικὴ, ἀλλὰ καὶ ἡ Ἑλληνικὴ ἀντίστασις θαρραλέα καὶ ἀποφασιστικὴ.

Θέατρον ἐπιχειρήσεων τοῦ Ἑλληνοῖταλικοῦ Πολέμου ἡ πολυπαθὴς Ἡπειρος. Εἰς αὐτὴν ἔλαχε καὶ πάλιν ἡ τιμὴ νὰ ὑποστῇ τὸ θῆρος τοῦ Πολέμου καὶ τὰς ἐκ τούτου θυσίας καὶ καταστροφάς. Εἰς τὰ χαλύβδινα στήθη τῆς θραύονται αἱ λόγχοι τοῦ λυσσωδῶς ἐπιτιθεμένου ἐχθροῦ. Εἶναι ὑπερήφανος διὰ τὴν προβληθεῖσαν ἀντίστασιν καὶ ἐπισύρει τὴν Πανελλήνιον τιμὴν καὶ εὐγνωμοσύνην.

Ἡ Ἰταλικὴ ἐπίθεσις ἐκδηλοῦται κατὰ μέτωπον ἐν συνδυασμῷ μὲ κυκλωτικὸς ἐλιγμοὺς εἰς τὸ ἀριστερὸν (Θεσπρωτία) καὶ εἰς τὸ δεξιὸν (Πίνδος) πλευρὸν τῆς ἐν Ἡπείρῳ Ἑλληνικῆς παρατάξεως, ἐκ τῶν ὁποίων ἀπειλητικώτερος ὁ ἐλιγμὸς τῆς Πίνδου, τὰ Ἰταλικά Στρατεύματα εὐχερῶς ὑπερβαίνουν τὴν Ἑλληνοαλβανικὴν μεθόριον καὶ εἰσδύουσι θαύματα ἀντιστάσεως μὴ οὔσης, εἰς τὸν ταμέα τῆς Πίνδου.

Ἀλλὰ καὶ αἱ ἑλληνικαὶ δυνάμεις γρηγοροῦν. Ἐπιστρατευθεῖσαι ἐν πάσῃ σπουδῇ, σπεύδουσιν ἀτελῶς ἐξωπλισμέναι εἰς τὸ πεδῖον τῆς τιμῆς. Προβάλλουσιν ἐρρωμένην ἀντίστασιν κατὰ μέτωπον ἐν Ἡπείρῳ καὶ ἐπιτίθενται σφο-

δρῶς κατὰ τοῦ πλευροῦ καὶ τῶν νώτων τοῦ εἰς Πίνδον εἰσβαλόντος ἐχθροῦ, τὸν ὁποῖον συνθλίβουσι μεταξὺ Σμόλικα ὄρους καὶ Ἀώου ποταμοῦ καὶ τὸν ἀναγκάζουσι νὰ συμπύξη, κακὴν κακῶς, τὰ λείψανά του πέραν καὶ βορείως τῆς Κονίτης. Τρομερὰ χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὸν Διοικητὴν τῆς Τζούλια, ἡ κατάστασις εἰς ἣν εἶχε περιέλθει ἡ Μεραρχία του καὶ καθ' ἣν οἱ Ἀξιωματικοὶ καὶ οἱ ὀπλίται ἐπλήγησαν σκληρῶς.

Ἡ καταστροφὴ τῆς Τζούλια εἰς τὴν Πίνδον παρέσυρεν εἰς γενικὴν σύμπτυσιν τὰς ἐν Ἡπείρῳ Ἰταλικὰς δυνάμεις καὶ τοῦτο διότι, ἀποκαλυφθέντος τοῦ ἀριστεροῦ των πλευροῦ, προέβαλλεν ἄμεσος ἡ ἀπειλὴ κυκλώσεώς των παρὰ τῶν Ἑλληνικῶν δυνάμεων. Ἐμπρακτος πλέον ἡ ἀπόδειξις τῆς στρατιωτικῆς ἡττης των.

Ἡ περιφανὴς νίκη τῶν Ἑλληνικῶν Ὀπλων εἰς τὴν Πίνδον συνιστᾷ ἐκθαμβωτικὸν ἄθλον τοῦ Ἔθνους εἰς διεθνῆ προβολήν, ἡ ἀκτινοβολία λάμπει τοῦ ὁποίου θὰ καθοδηγῇ τοὺς ἐπερχομένους εἰς τὴν ὁδὸν τῆς τιμῆς καὶ τοῦ καθήκοντος.

Ὁ ἀγὼν ὑπῆρξεν τραχὺς καὶ σκληρὸς ἀλλὰ καὶ ἡ θέλησις τῶν Ἑλλήνων νὰ νικήσωσιν ὑπῆρξεν ἀκαταμάχητος. Μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ ἀντεμετώπισαν τὸν ἐπιβουλευθέντα τὴν ἐλευθερίαν των ἐπιδρομέα μὲ ὄρμην καὶ ἀποφασιστικότητα καὶ ὑπεχρέωσαν αὐτὸν εἰς ἦτταν συντριπτικὴν. Τὰ Ἑλληνικὰ Ὀπλα ἐπανεῦρον τὴν γνώριμον λεωφόρον τῆς τιμῆς καὶ τοῦ θριάμβου.

Ἡ θυσία τῆς ἀλκίμου Ἑλληνικῆς νεότητος εἰς τὸν Ἐθνικὸν θωμὸν ὑπῆρξεν ἀπαράμιλλος. Εἰς τὰς χιονοσκεπεῖς κορυφὰς τοῦ Σμόλικα ἐνεσάρκωσε τὸν θεῖον οἶωνόν « Ἀ μ ὄ ν ε σ θ α ι π ε ρ ἰ Π ἄ τ ρ η ς . »

* Κατὰ τὸν πόλεμον 1940-1941 διετέλεσε διοικητὴς Ταξιαρχίας Ἰππικοῦ (Ὀκτ. Δεκ. 1940), καὶ διοικητὴς 11 μεραρχίας (Δεκ. 1940).

ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΥ Ι. ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΥ,* άντιστρατήγου έ.ά.

ΜΕ ΤΟ 3)40 ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΕΥΖΩΝΩΝ

«... Αί ειδικαί συνθήκαι τής διεξαγωγής του Έλληνοϊταλικού πολέμου είναι γνωσταί. Ο Έλληνικός λαός σύσσωμος εξηγέρθη άποφασισμένος ν' αποθάνη, έν γνώσει τής από πάσης άπόφως ύπεροχής του έχθρου, παρά να υποκύψη άνευ άντιστάσεως.

Πρωτοπόρος και άκλόνητος μέχρι τέλους του πολέμου των Συμμάχων «ό μάρτυς **Βασιλεύς Γεώργιος Β!**» παράδειγμα και φάρος φωτισμού εις τόν δρόμον τής μελλούσης του Έθνους μας Ιστορίας.

Με την άκλόνητον αυτήν θέλησιν έμεγαλούργησε. Είναι έκτός πάσης άμφισβητήσεως, ότι άπαντα τά άποτελέσματα, ή συγκράτησις των Ιταλικών μονάδων και ή έν συνεχεία άπώθησις τούτων, όφείλεται πρωτίστως εις τό ήθικόν του

Έλληνικού λαού, εις τό ήθικόν του Στρατού, εις σύνολον Έθνικόν ήθικόν, όπερ άπετέλεσε την άκλόνητον άσπίδα, ή όποία αρχικώς μέν έθραυσε πάσαν επίθεσιν, έν συνεχεία δε έσάρωσε και κατεδίωξε τόν έχθρόν.

Τά άφθονα σύγχρονα μέσα του έχθρου, ών παντελώς έστερούμεθα, ή συντριπτική αριθμητική του ύπεροχή, λόγω και τής συνεχούς άνανειώσεως, εις ούδέν ίσχυσαν. Ουδ' αυτή ή άεροπορία του δέν ειχε τά άναμενόμενα άποτελέσματα. Εις τόν πόλεμον αυτόν ό παράγων «ήθικόν» πραγματικώς έθαυματούργησε έναντι του παράγοντος «ύλη», διότι είναι κοινόν μυστικόν ποίαι αί Έλληνικαί δυνατότητες έναντι τής κραταιάς Ιταλικής Αυτοκρατορίας, και είναι πασίγνωστον ότι ούδέποτε ή Έλληνική

Μία ιστορική φωτογραφία

Εις τό Β! Σώμα Στρατού κατά τόν Έλληνοϊταλικόν πόλεμον του 1940-41, όλίγον μετά την άποτυχούσαν έαρινήν επίθεσιν του Μουσολίνι (1941) κατά των Έλλήνων, την όποίαν έξ όλοκλήρου έδέχθη και απέκρουσε τό Β! Σώμα. Διακρίνοντα: 1) Δεξιτά καθήμενος και μελετών τόν χάρτην ό επιτελάρχης του Σώματος, Σύνιχης τότε Τσακαλώτος Θρασύβουλος, 2) Άριστερά (με τό δίκωχον) δ'Ανίχης τότε Τζήμας Κων)νος Δι)ντής του Γραφείου Έπιχειρήσεων του Σώματος, Άμφότεροι Ηπειρώται. 3) Όρθιος ό βοηθός του Γραφ. Έπιχειρ. Ταγ)χης τότε του πυροβολικού Σ. Κώτσαλος.

αεροπορία υπερέβη τὰ 60 αεροπλάνα.

Κατὰ τὰς ἱερὰς δμῶσαυτὰς τοῦ Ἔθνους ἡμέρας, παραστάτης τοῦ Βασιλέως εὐρίσκετο Κυβερνήτης ὁ Ἰωάννης Μεταξᾶς, οὔτινος ἡ ἐξέχουσα φυσιογνωμία ἐνέπνεε εἰς σύμπαντα τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν καὶ τὸν στρατὸν ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην.

Ἡ πεῖρα τοῦ παρελθόντος, οἱ ἀγῶνες του καὶ αἱ κακουχίαι του, εἶχον ὀπλίσει τοῦτον μὲ τὴν πολύτιμον ἐκείνην πεῖραν καὶ ὀξυδέρκειαν, ἣτις ἀνεβίβασε αὐτὸν καὶ τὸν Βασιλέα μας εἰς τὸ μεσουράνημα ἐνὸς ΟΧΙ, εἰς πείσμα πάσης λογικῆς, εἰς πείσμα τῆς πραγματικότητος τῆς καταρρεύσεως μιᾶς Γαλλίας.

Τὸ ΟΧΙ κατέπληξε τὸν κόσμον, ἀλλὰ ἔχι τοὺς Ἕλληνας. Τοὺς Ἕλληνας θὰ κατέπλησσε τὸ ἀντίθετον.

Ἡ « Ἕλλη », ἡ Τῆνος, ἡ Παναγία, ἀπετέλουν διὰ τοὺς Ἕλληνας προειδοποίησιν, ἀλλὰ καὶ ἀπόφασιν, ἀπόφασιν θυσίας, ἀλλὰ καὶ ἐλπίδα καὶ πίστιν ἀκλόνητον, ὅτι εἰς τὸν ἀναμενόμενον ἀγῶνα θὰ κατέληγον « νικηταί » μὲ τὴν Ἵπέρμαχον Στρατηγὸν παραστάτην, ὀδηγὸν καὶ πρόστάτην.

Τὸ φῶς γιὰ τὸ ΟΧΙ ἦτο ἡ Νίκη. Τὰ ἐμπόδια ἦσαν στὸ σκοτάδι τοῦ μυαλοῦ, τῆς ψυχῆς, τῆς καρδιάς. Οὔτε τὰ ἔβλεπε κἄν ὁ ἀποφασισμένος ἑλληνικὸς λαός, ὁ ὅποιος ἀπ' ἐκείνης τῆς στιγμῆς τὰ 8 ἑκατομμ. τῶν Ἰταλικῶν λογγῶν οὔτε τὰ ξαναμέτρησε στὸ μυαλό του.

Ἦτο τόσο δυνατὸ τὸ φῶς, ὥστε ἔλαμπε στὰ κατάβαθα τῆς ψυχῆς τοῦ καθενὸς καὶ τὸν ἠλέκτριζε, τὸν δυνάμωνε, τὸν σήκωνε ψηλά, τόσο ψηλά, ὥστε ξανά-

βρισκε τὸν δρόμον τῶν Θερμοπυλοφυλάκων καὶ τῶν Μαραθωνομάχων.

Ἡ λέξις «ἐλευθερία» εἶχε ἀνακηρυχθῆ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Ἔθνους, στὴν καρδιά τοῦ καθενὸς εἰς τὴν «Μόνην Θεότητα κοντὰ στὴν Παναγία».

Ἔτσι τὸ Ἔθνος ἦτο προπαρασκευασμένο. Βασιλεὺς καὶ κυβερνήτης τὸ προετοίμασαν. Καὶ προετοιμάσαντες τὸ ἔθνος, ἔδιδον τὴν ἀσφαλεστέραν βάσιν ἐξορμήσεως «γιὰ τὸ ἔνοπλον Ἔθνος», γιὰ τὸν Ἀρχιστράτηγο.

Τὸ ΟΧΙ ἦτο τὸ σύνθημα γιὰ ὄλους. Καὶ τὸ Ἔθνος ἐξώρμησε.

Αὐτὰ εἶπα χωρὶς νὰ ἰδωθοῦμε κἄν μὲ τοὺς εὐζώνους μου τὴν 28ην Ὀκτωβρίου ποὺ περιεβλήθην μὲ τὴν ἐξαιρετικὴν τιμὴν νὰ ἀναλάβω τὴν Διοικησίον τους, στὸ πεδίο ποὺ ἀπὸ τὰς 6 τὸ πρωτὶ εἶχε καταστῆ πλέον πεδίο μάχης.

Τὸ μυαλό μου γύρισε στὰ περασμένα καὶ ἤγωνε τὸν περασμένο μὲ τὸν παρόντα δρόμον... Ὅλα μοῦ ἐφούντωναν τὴν δύναμιν καὶ ἐπάνω ἀπ' ὄλα ἡ πίστις μου στὸ Θεό, ἡ πίστις μου στὸ δίκαιο τοῦ ἀγῶνος μας, στὸ ἰδανικὸ δίκαιο.

Τὴν πίστιν μου αὐτὴν τὴν μετέδωκα ἐπὶ 5 μῆνες στοὺς εὐζώνους μου καὶ τὴν ἀπόδειξιν ἀποτελεῖ ἡ θριαμβευτικὴ των πορεία πρὸς βαθύτερα ἀπ' ὄλα τὰ συντάγματα μέσα στὸ πονεμένο καὶ τόσο νοσταλγὸ γιὰ τὴν Ἐλευθερία τῆς Β. Ἠπείρου ἔδαφος...»

Βλ. Θρ. Τσακαλώτου, στρατηγοῦ : 40 χρόνια στρατιωτικῆς τῆς Ἑλλάδος. Ἀθ. 1960 (σελ. 110-112).

* Μετέσχε τοῦ πολέμου 1940-41 ὡς Διοικητῆς τοῦ 3)40 Συντάγματος Εὐζώνων Ἄρτης.

Στοὺς ἀθανάτους νεκροὺς

*Γιὰ σᾶς ποὺ ἡ νίκη μελετᾷ κ' ἡ δάφνη στεφανώνει,
Ποὺ τὴ θανή σας, ὦ ἥρωες! ἡ φήμη θὰ τὴ διαλαλεῖ
Γιὰ σᾶς ποὺ ἡ δόξα ἀπάνω σας ἥλιος λαμπρὸς φεγγαβολεῖ,
Τὴ στήλη αὐτὴ ἡ μιτῆρα σας Ἑλλάδα ἀφιερώνει.*

Μ. Μαλακᾶσης

ΣΤὸν Ἑλληνικὸ Στρατὸ

Τραγούδια Σοῦ ταιριάζουνε τρανόφτερα, Πινδαρικοί
 Σοῦ πρόεπον ὕμνοι Ἐσέ,
 Κιῶπου περναῖς καμαρωτός, στρωμένα τὰ βαγιόκλαρα
 Ἑλληνικὲ Στρατέ,

✕

Μὲ σύνθημα στὰ χεῖλη Σου τὸ «Ἐλευθερία ἢ Θάνατος»
 τὰ ἔργα τὰ εἰρηνικά
 παράτησες καὶ χύμηξες — ἀγρίμι πρωταμόλυτο
 στὰ θουρικά βουνά.

✕

Καὶ στὸν ἐχθρὸ τὸν πάνοπλον ἐφώναξες βροντιόλαλα,
 Δὲν θὰ περάσης, ΟΧΙ!
 Τὸ λὲν ἢ Πίνδο καὶ τὸ Ἰβάν, τὸ λέει ἢ Μοράβα, τοῦ τσολιᾶ
 τὶ ἀξίζει ἢ ξιπολόγη!

Σωτήρης Σκίπης

Μολῶν Λαβέ

Ἄρματα ἂν σοῦ λείπουν καὶ κανόνια,
 σοῦ περισσεύει ἡ πίστι κι' ἡ καρδιά.
 Τρεῖς χιλιάδες, ἔνδοξα ὄλα, χρόνια,
 τὴ χρυσῇ σου ἀλλάζουν λευτεριά.

Κ' εἶναι κάθε χρόνος, κάθε αἰώνας,
 ἓνα στίφος ἄῦλο, ἓνας στρατός.
 Ἄνισος στὰ σίδερα ὁ ἀγώνος,
 ἄνισος καὶ στὰ ὄπλα τοῦ φωτός.

Μὲ τὸ ἀστραφτερό σου ὄπλισον δίκιο,
 χτύπησε τὴ βία θαρρειά.
 Κάλλιο νᾶχης θάνατο ἀντρίκιο,
 παρὰ νᾶζης δίχως Ἀρετή:

Μά, γλυκειά μου Ἑλλάδα, δὲν πεθαίνεις.
 Ὅπως δὲν ἐπέθανες ποτέ:
 Ζῆς αἰώνια κι' ὄλους ἀνασταίνεις,
 ὅταν ξαναλές: Μολῶν λαβέ.

Γεώργιος Ἀδάνας

Ἑλλ.ν. ἔπος 1940-41—Δυσκολίες προελάσεως.—Ο. Ἀργυροῦ Ἀκαδημαϊκοῦ

Ἑλλ.ν. ἔπος 1940-41—Μεταφορὰ τραυματίου.—Ο. Ἀργυροῦ Ἀκαδημαϊκοῦ

ΑΓΓΕΛΟΥ Ν. ΠΑΠΑΚΩΣΤΑ

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΟΥ 1940 ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ

Ἡ 28 Ὀκτωβρίου, πού μέ δίκαια ὑπερηφάνεια θά γιορτάζῃ τὸ Ἔθνος, ἐφ' ὅσον ἡ ἐλευθερία, πού εἶναι καρπὸς ἀγώνων καὶ θυσιῶν, θά θεωρῆται τὸ πρῶτο καὶ βασικὸ ἀγαθό, μᾶς δίνει τὴν εὐκαιρία ν' ἀναπολήσωμε τ' ἀθάνατα τρόπαια, πού ἔστησαν τὰ παιδιὰ τῆς Ἑλλάδος στὰ κακοτράχαλα βουνὰ τῆς Β. Ἡπείρου καὶ μέ τὴ θυσία των καθαρίασαν τὰ ἀπαράγραπτα δίκαια τῆς φυλῆς μας στὴν Ἑλληνικώτατη αὐτὴ ἀπὸ τὰ πανάρχαια χρόνια περιοχὴ τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Γιὰ νὰ κατανοηθῇ ὁμως πληρέστερα ἡ σημασία τῶν ἐπικῶν αὐτῶν ἀγώνων, πού ἡ ἀνάμνησή των θ' ἀποτελῇ μία πηγὴ ἐθνικοῦ φρονηματισμοῦ, μέσα στὴν ὁποία θ' ἀναβαφτίζεται ἡ Ἐθνικὴ ψυχὴ καὶ θά βρῖσκη πάντοτε τὸν καλλίτερον ἑαυτὸ τῆς, ἀνάγκη νὰ θυμηθοῦμε καὶ συγκρίνουμε τὰ προγενέστερα ἱστορικὰ ὄχι μέ τὸ ὄχι τῆς γενεᾶς τοῦ 1940.

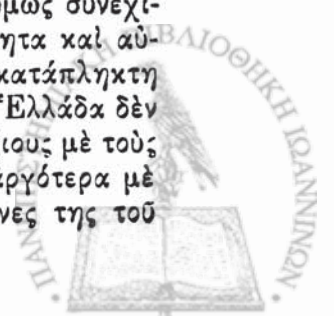
Προγενέστερα ἱστορικὰ ὄχι. Μία πρόχειρη ἀναδρομὴ στὴ μακραίωνη ἱστορία τοῦ Ἔθνους μας, (πού εἶναι ἱστορία ἀγώνων καὶ θυσιῶν ὄχι γιὰ τὴ στέρξη τῆς ἐλευθερίας ἄλλων λαῶν, ἀλλὰ γιὰ τὴ διατήρηση καὶ ἐπανάκτηση τῆς δικῆς του, πείθει ὅτι ἡ φυλὴ μας δὲν ἐδίστασε ν' ἀντιτάξῃ τὸ ὄχι σὲ πολλές περιπτώσεις. Θυμίζω τὰ κυριώτερα ἀπὸ τὰ ἱστορικὰ αὐτὰ ὄχι, γιὰ νὰ κατανοηθῇ καλλίτερα ἡ σημασία τῶν ἐπικῶν ἀγώνων τοῦ 1940.

Ὅταν οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ Δαρείου καὶ ἀργότερα τοῦ Ξέρξου ἤρθαν στὴν Ἑλλάδα «αἰτιέειν βασιλείῃ γῆν καὶ ὕδωρ» κατὰ τὸν Ἡρόδοτον, οἱ Ἀθηναῖοι δὲν ἐδίστασαν, χωρὶς μάλιστα νὰ εἶναι βέβαιοι γιὰ τὴν συμπάρσταση τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, ν' ἀντιτάξουν τὴν ἀσήμαντη ἀριθμητικῶς δυνάμη των στὴν πλημμύρα τῶν χρυσοφόρων. Μῆδων μέ ἀποτέλεσμα νὰ στήσουν ἀθάνατα τρόπαια στὸ Μαραθῶνα κ' ὕστερα στὶς Θερμοπύλες, στὴ Σαλαμίνα, στὶς Πλαταιές καὶ

νὰ γίνουν σωτήρες ὄχι μονάχα τῆς πόλεως των, πού ὑψώθηκε ἔτσι στὴ συνείδηση ὄλων τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, καὶ αὐτῆς τῆς δύσεως, γιὰτὶ ἂν ἐμήδιζαν καὶ αὐτοὶ ἢ συντριβόταν ἢ ἀντίστασῃ των, τὸ θαῦμα τοῦ Ἑλλην. πολιτισμοῦ, ἐπάνω στὸν ὁποῖον θεμελιώθηκε ὁ Εὐρωπαϊκός, καὶ ἡ ἐλευθερία, πού ἐπέτρεψε τὴν ἀνθησὴ του, θά ἦταν κάτι τὸ ἀνέφικτο γιὰ τοὺς λαοὺς, πού θά ζοῦσαν ἐν σκότει καὶ σκιᾷ δουλείας.

Τὴν ἴδια κοσμοϊστορικὴ σημασία ἔχει καὶ ἡ ἀντίστασις τοῦ μεσαιωνικοῦ Ἑλληνισμοῦ στὰ κύματα τῶν βαρβάρων πού ξεσποῦσαν μέ λύσσα ἐπάνω του. Ἀν ἐκάμπτετο ἡ ἀντίστασις τῆς Βυζ. αυτοκρατορίας, ὁ ἑλληνοχριστιανικός πολιτισμὸς θά ὑποχωροῦσε καὶ τὴ θέση του θά ἐπαιρνε ὁ βαρβαρικός τρόπος ζωῆς. Καὶ δὲν προβάλλεται ἡ ἀντίστασις αὐτὴ μονάχα σὲ περιόδους, πού ἡ δυνάμη τῆς αυτοκρατορίας δικαιολογοῦσε κάποιαν ἐλπίδα. Καὶ δταν ἡ αυτοκρατορία ἐπνεε τὰ λοιπὰ ὁ τελευταῖος μαρτυρικός Βασιλιάς τῆς, (Ὁ Κων) ἴνος ὁ Παλαιολόγος δὲν ἐδίστασε ν' ἀπαντήσῃ στὸ Μωάμεθ, πού ζητοῦσε τὴν Πόλη «τὸ δὲ τὴν πόλιν σοι δοῦναι οὔτε ἐμὸν ἐστί, οὔτ' ἄλλου τῶν κατοικούντων ἐν ταύτῃ, κοινῇ γὰρ γνώμη πάντες αὐτοπροαιρέτως ἀποθάνοῦμεν καὶ οὐ φεισόμεθα τῆς ζωῆς ἡμῶν» (Δούκα ε 279,80).

Ἡ ἀντίστασις τῆς φυλῆς μας ἀραιὰ στὰ χρόνια τῆς δουλείας ξεσπάει ἀκράτητη ἀπὸ τὸ Δούναβη ἕως τὸ Ταίναρο στὰ μεγάλα καὶ ἀθάνατα χρόνια τοῦ Εἰκοσιένα. Ἡ ἱερὰ - τι λόγος - συμμαχία, ἐχθρική σὲ κάθε φιλελεύθερη κίνηση, ἦταν ἀντίθετη καὶ πρὸς τὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασι. Οἱ Ἑλληνες ὁμως συνέχισαν τὸν ἀγῶνα μέ γενναιότητα καὶ αὐτοθυσία, πού ἔδειξε στὴν κατὰπληκτη Εὐρώπῃ ὅτι καὶ ἡ νεώτερη Ἑλλάδα δὲν ἔπαυσε νὰ γεννᾷ ἥρωες ἰσάξιους μέ τοὺς παλαιούς, ὅπως ἔδειξε καὶ ἀργότερα μέ τοὺς ἀπελευθερωτικούς ἀγῶνες τῆς τοῦ

1912, 1913, 1914, 1921.

Ἡ σημασία τοῦ Ἀγῶνος τοῦ 1940

Ἄν συγκρίνουμε τὸ ὄχι τῆς γενεᾶς τοῦ 1940 μὲ τὰ προγενέστερα ἱστορικά ὄχι τῆς φυλῆς διαπιστώνουμε ὅτι τὸ τελευταῖο δὲν εἶναι καθόλου κατώτερο ἀπὸ κεῖνα. Ἀπὸ μιὰ ἀποψη μάλιστα μπορεῖ νὰ θεωρηθῆ καὶ ἀνώτερο. Στὴν περίπτωσι τῶν Μηδικῶν πολέμων ἢ ἀντίστασι ἐκδηλώνεται ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους καὶ μερικοὺς συμμάχους των (Πλαταιεῖς κλπ.), δὲν ἔχει δηλ. γενικὸ χαρακτήρα, καὶ τὸ χειρότερο, ὑπάρχουν καὶ οἱ Μηδίζοντες, ἐκεῖνοι ποὺ βασιζόμενοι στὴ λογικὴ τῶν ἀριθμῶν θεωροῦσαν μάταιη κάθε ἀντίστασι. Ὑπάρχουν καὶ οἱ Πεισιστρατίζοντες, ἐκεῖνοι ποὺ γιὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλο λόγο δὲν ἐδίστασαν νὰ προσφέρουν τίς ὑπηρεσίας των στὸν κατακτητὴ.

Στὰ χρόνια τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου ὑπῆρχαν καὶ ἐκεῖνοι ποὺ ἐπηρεασμένοι ἀπὸ τίς ὑπερφίαλες ἀξιώσεις τοῦ Πάπα καὶ τῶν δυτικῶν καὶ ἀπὸ τὴν ἀνάμνησι τῶν δεινῶν, ποὺ ἔφεραν στὸν τόπο οἱ σταυροφόροι, δὲν θεωροῦταν χειρότερο τὸν Τοῦρκο, ποὺ δὲν εἶχε ἀποκαλύψει ἀκόμα τὰ ἄγρια ἐνστικτὰ του, ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους ἐκείνων.

Στὰ χρόνια τοῦ 1821 ὑπάρχουν καὶ οἱ διστακτικοί, ἐκεῖνοι ποὺ θεωροῦσαν ἄκαιρο τὸ κίνημα.

Στὰ χρόνια τοῦ 1940 δὲν ὑπάρχει κανεὶς Μουσολινίζων! Ὅλοι οἱ Ἕλληνες, ἀπὸ τὸν ἀνώτατο ἄρχοντα, τὸν Βασιλέα Γεώργιο Β καὶ τὸν τότε Κυβερνήτη Ἰω. Μεταξᾶ μέχρι τὸν τελευταῖο πολίτη, βρέθηκαν ἀδιάσπαστα ἠνωμένοι στὴν ἀπόφασιν νὰ ἀντιμετωπίσουν τὸν πανίσχυρο ἐπιδρομέα, ἔστω καὶ ἂν αὐτὸ ὡδηγοῦσε εἰς θάνατο. Καὶ οἱ λίγοι καὶ ἀνίσχυροι ἀνέτρεψαν τὰ σχέδια τῶν πολλῶν καὶ δυνατῶν.

Ἡ ἐπικρατοῦσα ἐν Εὐρώπῃ κατὰστάσις : Γιὰ νὰ κατανοηθῆ τὸ θαῦμα αὐτὸ πρέπει νὰ ἀναλογισθοῦμε τὴν κατὰστάσι, ποὺ εἶχε δημιουργηθῆ τότε στὴν Εὐρώπῃ καὶ τὰ Βαλκάνια.

Λίγο πρὶν ξεσπάσῃ ἡ θύελλα καὶ στὸν τόπο μας, στὴν Εὐρώπῃ κυριαρχοῦσε ὁ

ἀγκυλωτὸς σταυρὸς. Ἡ **Πολωνία** εἶχε σαρωθῆ μέσα σὲ δύο ἑβδομάδες. Ἡ **Ρωσία**, ἡ μεγάλη δύναμι τοῦ βορρᾶ, δὲν ἔκρινε σκόπιμο νὰ ἐρεθίσῃ τὸν ἐξαγριωμένο νικητὴ. Τὸ **Βέλγιο**, ἡ **Γαλλία** δὲν ἐβράδυναν νὰ ὑποκύψουν. Ἀπὸ τὰ Βαλκανικὰ κράτη ἡ **Ρουμανία** εἶχε περιέλθει στοὺς Γερμανοὺς, ἡ **Ἀλβανία** στοὺς Ἰταλοὺς. Ἡ **Γιουγκοσλαβία** ἐξεδήλωνε φιλοαξονικὲς διαθέσεις. Ἡ **Βουλγαρία** δὲ συγκρατοῦσε τὰ χαρὰ της γιὰ τὴν ὑπεροχὴ τῶν προστατῶν της. Καὶ ἡ **Ἑλλάς** μὲ εἶχε ἐπιθυμία καὶ θέλησι νὰ μείνῃ οὐδέτερη. Παρὰ τὴν ἀφογι ὅμως στάσι της ἡ Ἰταλία εἶχε πάρει τὴν ἀπόφασιν νὰ τὴν καταδροχθίσῃ καὶ ἔστειλε δυνάμεις στὴν Ἀλβανία, καὶ τορπίλιζε ἀνήμερα τῆς Παναγίας τὴν Ἑλλῆ μὲ σκοπὸ νὰ τρομοκρατήσῃ τοὺς Ἕλληνας καὶ ἐπιτύχῃ ἔτσι χωρὶς θυσίας τὴν κατάκτησίν των.

Τὸ ἀλύγιστο φρόνημα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Ὁ Ἕλληνας λαὸς ὅμως δὲν τρομοκρατήθηκε· ἂν καὶ δὲν ἤθελε νὰ ἐμπλακῆ στὸν πόλεμο, πῆρε τὴν ἀπόφασιν νὰ προασπίσῃ τὴν ἐλευθερία του. Γιαυτὸ, μόλις ἔγινε γνωστὴ ἡ ἰταμὴ ἀπαίτησι τοῦ Μουσολίνι, σηκώθηκε σὺν ἑνασ ἀνθρωπος καὶ ἦταν τόσος ὁ ἐνθουσιασμός του, τέτοια ἡ ἔξαρσὴ του, ὥστε βλέποντας κανεὶς τὰ στρατευόμενα πλήθη νόμιζε ὅτι δὲν πῆγαιναν εἰς πόλεμο, καὶ μάλιστα πόλεμο ποὺ κατεδίκαζε κάθε λογικὴ τῶν ἀριθμῶν, ἀλλὰ εἰς πανηγύρι σ' ἀνθισμένη ἐκκλησιά, ὅπως λέγει καὶ τὸ τραγοῦδι.

Ἀνάλογο ἦταν καὶ τὸ ἠθικὸ τοῦ λαοῦ ὄχι μονάχα τῶν πόλεων, ἀλλὰ καὶ τῆς ὑπαίθρου. Καὶ σ' αὐτὲς τίς ἀκριτικὲς περισχέσι, ποὺ δέχτηκαν πρῶτες τὴν ὑπουλη ἐπίθεσι, ὁ λαὸς δὲν ἐδείλιασε. Ἀναφέρω μίαν χαρακτηριστικὴν σκηνή, ποὺ μένει βαθιὰ χαραγμένη στὴ σκέψιν μου. Λίγο πρὶν ἐκδηλωθῆ ἡ ἐπίθεσι ἔτυχε νὰ εἶμαι στὴν Κόνιτσα, ἕνα λαμπρὸ ἀκριτικὸ κέντρο, ὅπου εἶχα τὴν τιμὴ νὰ προσφέρω τίς ταπεινὲς ὑπηρεσίας μου στὴν ἀρχὴ τοῦ σταδίου μου. Μὲ τὴν κήρυξιν τοῦ στρατ. νόμου

μόλις ἐπρόλαβα νὰ περάσω τὸ μεγάλο πέτρινο μονότοξο γεφύρι τοῦ Ἁώου καὶ νὰ πάρω τὸν δρόμο ποὺ θὰ μὲ ἔφερνε στὸ ἐσωτερικό. Διαβαίνοντας πλάϊ στὸ καταπράσινο βιβλικὸ τοπίο ἔδλεπα τοὺς χωριάτες ποὺ ἄφηναν τὶς δουλειὲς καὶ μὲ τὰ γεωργ. ἐργαλεῖα στὸν ὦμο γύριζαν σοβαροί, ἀλλὰ ὄχι φοβισμένοι σὲ καλύβες των. Τὴν ἴδια ἤρεμη, σοβαρὴ καὶ ἀποφασιστικὴ ἔκφραση εἶχαν καὶ οἱ νέοι ποὺ θάφηναν γυναῖκες, παιδιὰ, ἀδέλφια γιὰ νὰ πάρουν τὸ δρόμο τῆς τιμῆς καὶ τοῦ καθήκοντος. Φθάνοντας στὴν κορυφογραμμὴ μιᾶς γεμάτης ἀπὸ σιωπηλὰ ἐρείπια ὄλων τῶν ἐποχῶν περιοχῆς, τὸ Καστράκι εἶδα μιὰ γερόντισσα ποὺ ἀκολουθοῦσε τὸ φορτωμένο κλαδιὰ ὑποζυγίου τῆς. Μόλις πλησίασα ἀκουσα κάτι σὰν σιγανὸ ψιθύρισμα. Δὲν ἦταν, ὅπως νόμισα στὴν ἀρχὴ μοιρολόγι, μὰ ἓνα παλιὸ ἠρωϊκὸ τραγοῦδι, ποὺ αὐτὴ ἴσως μονάχα θυμόταν τὰ λόγια του καὶ τὸ σκοπὸ του. Κι' ὅταν πέρασα πλάϊ τῆς καὶ τὴν καλημέρισα, ἐκείνη μοῦ λέγει: εἶχε μάθει τὰ μαντάτα. Σὲ τέτοιες στιγμὲς γυιόκα μου, δὲν πρέπει νὰ χάνουμε τὸ θάρρος μας, μπόρα εἶναι καὶ θὰ περάσῃ. Μὲ τέτοια λόγια μιλοῦσε ἡ κατοχρονίτισσα γερόντισσα, ποὺ ξέχασε λὲς καὶ ὁ Χάρος.

Τρόπαια Ἑλληνικοῦ στρατοῦ καὶ σημασία των.

"Ἐτσι δέχθηκε ὁ Ἕλλην. Λαὸς τὴν ἐπίθεση, χωρὶς νὰ χάσῃ τὴν ψυχραιμίαν καὶ τὴν πεποίθησιν γιὰ τὸν τελικὸ θρίαμβο τοῦ δικαίου του καὶ νίκησε κι' ἔστησε πάλι τρόπαια ἀθάνατα σ' ὅλη τὴ Βόρ. Ἡπειρο, καὶ ὕψωσε τὸ λάβαρο τῆς ἐλευθερίας παντοῦ ὅπου πέρασε, στὸ Ἄργυροκάστρο, στὴν Πρεμετὴ, στὴ Μοσχόπολη, στὴ Κορισιὰ, στὸ Πόγραδει, στὴ Χειμάρρα καὶ σὲ τόσα ἄλλα κέντρα λαμπρὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς περιοχῆς.

Οἱ θρίαμβοὶ τοῦ αὐτοῦ ὅμως δὲν ἦταν εὐκολοί. Ὁ ἀντίπαλός του εἶχε συντριπτικὴ ὑπεροχὴ σὲ ὅλα τὰ πολεμικὰ μέσα. Δὲν ἦταν ὑποχρεωμένος νὰ ἐξαντληθῇ, νὰ ξεθεώνεται σὲ πεζοπορίες· στὰ πεδία τῶν μαχῶν τὸν ἔφεραν τὰ μηχανοκίνητα μέσα του· κι' ἂν ἐλύγιζαν ἀπὸ τὴν ὀρμὴ

τοῦ ἐχθροῦ οἱ πρῶτοι, ἔφθαναν ἄλλοι ξεκούραστοι καὶ ἀνεπλήρωναν τὰ κενὰ του. Ἐνῶ οἱ δικοὶ μας γιὰ νὰ ἀποφύγουν τὸν κίνδυνο τῆς ἀεροπορίας ποὺ κυριαρχοῦσε στὸν ἀέρα καὶ τῶν τάγκς, ποὺ κυριαρχοῦσαν στὰ πεδινὰ, ἦταν ὑποχρεωμένοι σὲ νυκτοπορεῖες καὶ νυκτομαχίες ἐπάνω σὲ κακοτράχαλα καὶ χιονισμένα βουνὰ, ποὺ δὲν ἄφηναν καιρὸ γιὰ ξεκούρασμα.

Τὸν ἴδιο ἠρωϊκὸ χαρακτήρα ἔχει καὶ ἡ δράση τῶν ἄλλων ὄπλων.

Ἡ ἀεροπορία μας ἂν καὶ θρῆσκόταν σὲ μειονεκτικώτατη θέσιν ἀπέναντι τῆς ἐχθρικῆς, ποὺ κυριαρχοῦσε στὸν ἀέρα, προέβαινε ὄχι μονάχα σὲ ἀναγνωρίσεις, ἀλλὰ καὶ σὲ τολμηροὺς βομβαρδισμοὺς καὶ καταδιώξεις. Ἐτσι ὑποχρέωνε τὰ ἐχθρικά νὰ πετοῦν σὲ ὕψη δυσθεώρητα καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ν' ἀφήνουν τὸ καταστροφικὸ των φορτίο ἐπάνω σὲ ἀνοχύρωτες πόλεις, νοσοκομεῖα καὶ ἄλλα κοινωφελῆ ἔργα, ποὺ ὕστερα παρουσίαζαν στὰ πολυθρύλητα ἐκεῖνα ἀνακοινωθέντα ὡς ... στρατιωτικὸς στόχος!

Τὸ Ναυτικὸ μας ποὺ θρῆσκόταν κάτω ἀπὸ τὶς ἴδιες ἐπικίνδυνες συνθήκες δὲν ἔπαυσε νὰ ἐνεργῇ μεταφορὲς δυνάμεων καὶ ὕλικου καὶ νὰ διευκολύνῃ ἔτσι σημαντικώτατα τὸν ἀγῶνα. Τὰ ὑποβρύχια μάλιστα δὲν ἐδίσταζαν νὰ εἰσχωροῦν εἰς τὸ μάρμαρο νόστρουμ (ὅπως ἀποκαλοῦσε ὁ ἐχθρὸς τὴν Ἀδριατικὴ) καὶ ἂν δὲν ματαίωσαν, δημιουργοῦσαν ὅμως δυσχέρειες στὴ μεταφορὰ δυνάμεων καὶ ὕλικου καὶ ὑποχρέωναν τὸν ἐχθρὸ νὰ ἀπασχολῇ σημαντικὲς δυνάμεις γιὰ τὴν συνοδείαν τῶν νηοπομπῶν του.

Ἡ οὐμβολὴ τοῦ ἀμάχου πληθυσμοῦ. Ἀξίος κάθε τιμῆς εἶναι καὶ ὁ ἀμάχος πληθυσμὸς ὅλης τῆς Ἑλλάδος καὶ μάλιστα ὁ πληθυσμὸς τῶν ἀκριτικῶν περιοχῶν ποὺ δέχθηκε πρῶτος τὸ θάρρος τῆς ἐχθρ. εἰσβολῆς. Οἱ γυναῖκες τῆς Πίνδου, ἀνέβαιναν πρόθυμα τὰ βουνὰ γιὰ νὰ μεταφέρουν στὸν ἀγωνιζόμενο στρατὸ πολεμοφόδια, τρόφιμα καὶ φάρμακα, ποὺ ἐφορτώνοντο στὴ ράχη των.

Ἐκτίμησις καὶ ἀντίκτυπος νικῶν.

Ἡ ἐπέμβαση τοῦ Γερμ. κολοσσοῦ φυσικὸν ἦτο νὰ μεταβάλῃ τὰ πράγματα· μετὰ πόση γενναϊότητα καὶ αὐτοθυσία πολέμησε ὁ Ἕλληνας στρατὸς καὶ στὴν περίπτωσιν αὐτὴ μαρτυροῦν καὶ τὰ ἐγκώμια ποῦ ἐνέπνευσε ἡ δράση του σὲ ἐχθροὺς καὶ φίλους· ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Γ Ράιχ μιλῶντας στὴ Γερμ. Βουλὴ γιὰ τὶς ἐπιχειρήσεις τῶν Βαλκανίων ἀνέφερε σχετικὰ καὶ τὰ ἑξῆς: «... Χάριν τῆς δικαιοσύνης εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ διαπιστώσω ὅτι ἀπὸ τοὺς ἀντιπάλους μας, οἱ ὁποῖοι μᾶς ἀντιμετώπισαν, ὁ Ἕλληνας στρατιώτης ἐπολέμησεν ὁμοίως μὲ παράτολμον θάρρος καὶ μὲ περιφρόνησιν πρὸς τὸν θάνατον».

Ἄν οἱ νέοι αὐτοὶ ἀγῶνες δὲν εἶχαν τὰ ἀποτελέσματα τῶν πρώτων, προσέφεραν ὅμως μὲ τὴν ἑξαμηνιαία διάρκειά των ἀνεκτίμητες ὑπηρεσίες στοὺς συμμάχους μας. Ἡ **Μεγ. Βρετανία** βρῆκε τὴν εὐκαιρίαν νὰ προωθηθῇ στὴν Κρήτη καὶ ἀπὸ κεῖ στὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου καὶ νὰ στερεώσῃ ἔτσι τὴν κυριαρχίαν της στὴν Ἀνατολ. Μεσόγειον καὶ τὴν Κύπρον. Ἐνῶ, ἂν ἡ Ἑλλάδα εἶχε ὑποκύψει καὶ ἡ λε-

κάνη αὐτὴ τῆς Μεσογείου γινόταν Γερμανική, θὰ ἐχρειάζοντο τεράστιες θυσίες γιὰ τὴν ἀνακατάληψή της. Ἡ **Ρωσία** βρῆκε τὴν ἀνεκτίμητην ἐπίσης εὐκαιρίαν, ὅπως ἀνέφερε καὶ ὁ Ραδιοφ. τῆς σταθμὸς στὴν ἐκπομπή του τῆς 27/4/1942, νὰ ὀργανώσῃ τὴν ἀντίστασίν της καὶ νὰ ἐπανακτῆσῃ τὰ ἐδάφη της.

* *

Παρ' ὅλ' αὐτὰ οἱ δυνατοὶ τῆς Γῆς, ποῦ κατὰ τὴ διάρκειαν τῶν ἐπικῶν αὐτῶν ἀγῶνων ἐξηντλοῦντο σὲ ἐγκώμια καὶ ὑποσχέσεις δὲν θεωροῦν σήμερον σκόπιμη τὴν ἐκανοποίησιν τῆς πατρίδος μας μὲ τὴν ἀπόδοσιν τῆς μαρτυρικῆς Βορ. Ἡπείρου. Εἶναι φυσικὴ ἡ πικρία ἀπὸ τὴν παραγνώρισιν αὐτῶν δικαίων μας. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ ἀποθαρρυνώμεθα «Γαχ' αὐριον ἔστ' ἄμεινον». Καὶ θὰ εἶναι χωρὶς ἀμφιβολία, ἂν τὸ πνεῦμα τῆς γενεᾶς τοῦ 21 καὶ ὄλων τῶν ἐποχῶν, ποῦ ἡ φυλὴ μας, ἠνωμένη, ὁμονοοῦσα, πιστεύουσα στὶς αἰώνιες ἀξίες, ἔδειξε στὸν κόσμον τὸν καλλίτερον ἑαυτὸ της, ἐξακολουθῆ νὰ ἐμπνέῃ ὄλους καὶ μάλιστα τὴν Ἑλληνικὴν νεολαίαν.

Ἕλληνας ἔπος 1940-41—Πρὸς καταυλισμὸν εἰς χωριὸν Βορ. Ἡπείρου.

Ὁ. Ἀργυροῦ, Ἀκαδημαϊκοῦ

Πολεμικά έπιγράμματα

Η ΜΕΓΑΛΟΧΑΡΗ

Είχαν εισβάλει κιήτανε ή θέση μας στενόχωρη :
Μά πήσαν πόδι, χάθηκαν Βοηθοῦσ' ή Μεγαλόχαρη.

ΗΠΕΙΡΩΤΙΣΣΕΣ

Και σās, γυναικες τής 'Ηπείρου; πώς να σās έξυμνήσω ;
τά χέρια τα ροζιάρικα θα σκύψω να φιλήσω.

ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΗΣ

Καπνός, σκοτάδι γύρω των, κιή «μάρε νόστρουμι» των θολή,
μά τάειδες, κιεκδικήθηκες τήν "Ελλη «Παπανικολή»

ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑ

Στή Ρώμη σα γυρίσετε, γενναίοι μας πιλότοι,
πέστε, σιό "Αστν μπήκαμε, πλὴν ὁμως... αιχμαλώτοι !

ΑΝΤΙΑΡΜΑΤΙΚΑ

Σ' ὄλους τριγύρω του σκορπούσε τή φοίκη και τὸν τρόμο,
μά μιὰ κουβέρτα, πὸν τὸ τύλιξε, τοῦ ἔκοψε...τὸ δρόμο !

ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ

Λένε κανείς δὲν θα τοῦ μείνη παράδοξο δὲν τῶχω
ἀφοῦ τοὺς ἔχομε και μεῖς και οἱ δικοί τους στόχο.

ΓΝΩΜΙΚΟ

Κράτος μικρὸ και ἄγογο,
μά καλοδιοικούμενο,
στέκει πολὺ καλλίτερα
κιὰπ' αὐτοκρατορία,
πῶχει τρελλὸ ἡγούμενο...

(1940)

A. N. Παπακώστας

ΠΟΛΕΜΙΚΟ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟ

Τὸν καλλίτερο καὶ πιστότερο καθρέφτη τῶν διαθέσεων καὶ τῆς ψυχολογίας τῶν πολεμιστῶν τοῦ 1940 καὶ τοῦ ἀμάχου πληθυσμοῦ ἀποτελεῖ ἡ πολεμικὴ ἀλληλογραφία τῆς μεγάλης αὐτῆς ἐποχῆς. Μέσα στὰ ἀπέριττα καὶ ἀπλὰ αὐτὰ κείμενα λάμπει ἡ ἀρετὴ τοῦ Ἑλληνοστρατιώτου, ἀλλὰ καὶ ἐκείνων ποὺ ἄφησε πίσω, τῶν γονέων, τῶν ἀδελφῶν, τῶν φίλων, τῶν γνωστῶν, γιὰ ν' ἀνταποκριθῆ στὴ φωνὴ τῆς Πατρίδος, ποὺ διέτρεχε τότε τὸν ἔσχατο κίνδυνο. Λάμπει ἡ φιλοπατρία, ἡ αὐταπάρηση, ἡ πεποίθηση γιὰ τὴ νίκη, ἡ εὐλάβεια καὶ οἱ ἄλλες ἀρετές, ποὺ ἐξηγοῦν τὸ θαῦμα τοῦ 1940. Ἀπὸ τὴν ἀποψη αὐτῆ τὰ θαυμαστά αὐτὰ κείμενα εἶναι καὶ πηγὴ ἱστορικὴ, ποὺ συμβάλλει στὴ γνώση τῆς ἀληθινῆς ἱστορίας τοῦ πολέμου· ὁ ἱστο-

ρικός, ποὺ ἐνδιαφέρεται νὰ δώσῃ πληρέστερη εἰκόνα τῆς ἐποχῆς, εἶναι ὑποχρεωμένος παρὰλληλα πρὸς τὰ ἔγγραφα καὶ τὰ ἄλλα ἱστορ. στοιχεῖα, ἐκθέσεις ὑπευθύνων, ἀφηγήσεις, ἀναμνήσεις πρωταγωνιστῶν κλπ. νὰ διατρέξῃ καὶ τὰ ἀπλὰ καὶ ἀπέριττα αὐτὰ κείμενα.

Ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ ἀποσπάσματα ποὺ ἀκολουθοῦν τὰ περισσότερα εἶναι ἀνέκδοτα, προερχόμενα ἀπὸ γράμματα, ποὺ εἴχαμε τὴν εὐτυχία νὰ διαβάσωμε πρῶτοι λόγῳ τῆς εἰδικῆς ὑπηρεσίας μας στὴν περίοδο ἐκείνη τῆς ἐθνικῆς ἀνατάσεως ποὺ ἡ φυλὴ μας ἔδειξε στὴν κατάπληκτη ἀνθροπότητα τὸν καλλίτερο ἑαυτό της.

Α.Ν.Π.

ΑΠΟ ΤΟ ΜΕΤΩΠΟΝ

«... Σήμερα παρουσιάστηκε στὸ Διοικητὴ μας ἓνα παλληκάρι ἀπὸ τὴν Ἠπειρο κι' ἐζήτησε παρακαλῶντας τον νὰ τὸν στείλῃ νὰ πολεμήσῃ ἐπάνω στὰ κακοτράχαλα βουνὰ τῆς πατρίδος του... ἡ αἰτιολογία του ἦταν γεμάτη ἀπὸ φλόγα καὶ θέρμη. Τὸ γεγονός αὐτὸ ἐχάραξα μέσα μου μὲ ἀνεξίτηλα γράμματα. Ἀπόσπ. ἐπιστ. στρ. Ἀνδρέα ... πρὸς Ζ. Βόγλη — Πειραιᾶ

★

«... Ὅταν περάσαμε ἀπὸ τὸ Μεσολόγγι πῆγα καὶ εἶδα τοὺς αἰχμαλώτους. Αὐτὰ εἶναι βυζαντινὰ καὶ καϊμένα· μποροῦν νὰ τὰ θάλουν μὲ τοὺς Ἑλληνας; Μία φορὰ ἐγὼ θὰ σοῦ φέρω τὸ Μουσολίνι καὶ τὸν Τσιάνο νὰ σοῦ σκουπίσουν τὴν ἑπαυλὴ, τὰ καθάρματα». Ἀπόσπ. ἐπιστ. στρ. Φαρμάκη Μ. πρὸς Λ. Φωτιάδην, Πειραιᾶ.

★

«... Δὲν ὑπάρχει ἰδανικώτερο πρᾶγμα ἀπὸ τὸ ν' ἀγωνίζεται κανεὶς γιὰ τὴν πατρίδα του. Ἔτσι ποὺ μᾶς βλέπει κανεὶς μὲ γέλια καὶ χαρὰ νὰ προχωροῦμε νομίζει ὅτι πηγαίνομε σ' ἐκδρομὴ... ». Ἀπόσπ. ἐπιστ. θεναν. Μπογδάνογλου Θ. πρὸς Μ. Λουκάτο, Πειραιᾶ

★

«... Ἐγὼ Ἑλένη μου, εἶμαι ἀκόμα μάγισσας, ἀλλὰ νὰ μὲ ἰδῆς ἔχω γίνῃ μαῦρος σὰν τὸν κόρακα. Πᾶνε τὰ λουσίματα καὶ ὁ καλο-

πισμός. Ἐχω νὰ πλυθῶ ἓνα μῆνα τώρα, καταλαβαίνεις τὴ μουντζούρα ποὺ ἔχω, ἀλλὰ δὲν πειράζει, ἀρκεῖ νὰ τοὺς νικήσωμε. Ὅλα θὰ τὰ ὑποφέρωμε γιὰ τὴν πατρίδα». Ἀπόσπ. ἐπιστ. στρ. Ν. Τρίμπαλη πρὸς Ἑλ. Κουμούζη, Ν. Φάληρον

Πολυαγαπημένη μου,

«... Δὲν μπορῶ ἀκόμα νὰ πιστέψω πὼς εἶμαι τόσο μακριὰ σου, τὰ λόγια σου βομβοῦν ἀκόμα στ' αὐτιά μου. Τί μὲ ἀναμένει δὲν τὸ σκέπτομαι καθόλου. Ἰσα-ἴσα ἐπεθύμησα πολὺ νάρθῶ μία ὥρα νωρίτερα ἀντιμέτωπος μ' αὐτοὺς τοὺς ἐσθηλοὺς ποὺ θέλησαν νὰ μολύνουν τὰ ἱερὰ χῶματα τῆς Ἑλλάδος μας. Θέλω καὶ σὲ παρακαλῶ πολὺ νὰ μὴ χύσης οὔτε ἓνα δάκρυ γιὰ μένα... Θέλω νᾶσαι περήφανη καὶ νὰ σκέπτεσαι πὼς ὁ ἀγαπημένος σου μαζί μὲ τ' ἄλλα παλληκάρια θὰ φανῆ ἀντάξιος τῆς πατρίδος μας. Πές πὼς δὲ μὲ γνώρισες, πές πὼς δὲ μὲ συνήντησες ποτὲ στὴ ζωὴ σου, πές πὼς σοῦ ἀπίστησα μὲ μία ἄλλη γυναίκα, μὴ ἄλλη ἐρωμένη, πιὸ ὁμορφὴ μὲ πιὸ ὠραῖο ὄνομα. Αὐτὴ λέγεται Ἑλλάδα.

Τώρα ποὺ κάποιος ἄλλος παλιάνθρωπος θαμπώθηκε ἀπὸ τὴν ὁμορφιά της, τὴν πόθησε καὶ θέλησε νὰ τὴν κἀνῃ δική του, πὼς εἶναι δυνατόν ἐγὼ, ποὺ ἄφησα τὴ δική σου ἀγάπη γι' αὐτὴ, ν' ἀφήσω νὰ πετύχῃ τὸ σκοπὸ του!

«Οχι χίλιες φορές προτιμῶ νὰ φανῶ ἄπιστος σὲ σένα καὶ νὰ τὴν προστατέψω.»

Ἄποσπ. ἐπιστ. Ν. Πουτούρη πρὸς Βασιλικὴν
... Ν. Κοκκινιά

«... Ἀγγέλω καὶ Νικολέτα νὰ σπείρετε τὸ χωράφι εἰς Μελοχάρι μὲ τὸν θεὸ σας Βγένιο.

Μὲ τὴν ἐργασίαν ἐσεῖς καὶ μεῖς μὲ τὸ ντου-φέκι θὰ ἐλευθερώσουμε τὴν πατρίδα μας καὶ θὰ γυρίσουμε νικητές.»

Ἀπὸ τὸν Κ. Θεοδωρόπουλον πρὸς Ἀγγελικὴν Γ. Παρασκευοπούλου Χ. Στρέφι Ἀριστομένους Μεσσηνίας).

ΑΠΟ ΤΑ ΜΕΤΟΠΙΣΘΕΝ

«... Ἐλαβα τὴν ἐπιστολὴν σας μὲ τὰ πλήρη συμπόνοιας λόγια σας, πού μὲ συνεκίνησαν καὶ μὲ παρηγόρησαν. Εἶναι πικρὸ τὸ ποτήρι πού ἤπια, διότι ἔχασα τὸ μονάκριβό μου ἀγόρι τὸ γυιόκα μου, τὴ χαρὰ καὶ ὑπερηφάνεια τῆς οἰκογενείας μου. Ἀλλὰ μὲ παρηγόρησεν ὁ δοξασμένος του θάνατος, διότι, ἔπεσε γιὰ τὴ γλυκειὰ πατρίδα, καὶ εἶμαι ὑπερήφανος καὶ περπατῶ καμαρωτὰ καὶ, ἂν ἤμουν κάπως νεώτερος, θὰ ἐπήγαινα νὰ ἐκδικηθῶ τὸ θάνατό του.» Ἐπεσε στὶς 7 Νοεμβρίου. Στὶς 10 Νοεμβρίου οἱ ἐφημερίδες ἔγραφαν γιὰ τὰ κατορθώματα τοῦ στρατοῦ μας καὶ, μεταξύ ἄλλων, ἀνέφεραν ὅτι, νεαρὸς ὑπολοχαγὸς μὲ τὸ λόχο του, ἐκράτησε ἐπὶ 48 ὥρες δύο ἐχθρικά συντάγματα!

Αὐτὸς ἦταν ὁ Νίκος μου, ὁ λεβέντης μου, πού δόξασε τὸ ὄνομά του καὶ τὴν πατρίδα του. Ἐπιστ. Κ. Χατζοπούλου ἐκ Τυρολόης ἀν. Θράκης πρὸς κ. Βαζιρτζῆν, ἰατρόν.

«... ἔχω υἱὸν ὀνόματι Γεώργιον Νίνα, ὑπολοχαγὸν πυροβολικοῦ, ὅστις ὑπηρετεῖ εἰς Ἀν. Μακεδονίαν καὶ σὰς παρακαλῶ ὅπως εὐαρεστούμενοι διατάξετε τὴν μετάθεσίν του εἰς τινὰ μονάδα τοῦ ἐν Ἠπείρῳ μοχομένου στρατοῦ μας, ὡς καταγομένου ἐξ Ἠπείρου. Ἄποσπ. ἀναφορᾶς Ἐλένης Νίνα πρὸς Γεν. Στρατηγεῖον.

«... Μόλις πρὸ ὀλίγου μοῦ ἀνηγγέλη ὁ θάνατος τοῦ πρεσβυτέρου μου υἱοῦ ἐκ τῶν 6 τέκνων μου ὀνόματι Δημητρίου Ἀλιγιάννη, πεσόντος ἥρωϊκῶς. Τὸ μόνον πού μὲ λυπεῖ εἶναι ὅτι δὲν ἔχω ἄλλον υἱὸν στρατεύσιμον νὰ ἐκδικηθῆ τὸν θάνατόν του. Ἀναφωνῶ ζήτω τὸ Ἔθνος.

Παν. Ἀλιγιάννης, ἐλαιοχρωματιστῆς
(Τζαβέλλα 2, Κατσιπόδι)

«... Ὁ υἱός μου Μιχαήλ, ἐπιλοχίας πολυβολητῆς συγγράφει καὶ αὐτὸς μαζί μὲ τ'

ἄλλα παιδιὰ τῆς ἐνδόξου Πατρίδος μας κάπου (δὲν ἤξεύρω ποῦ) εἰς τὸ μέτωπον τὰς νέας τιμημένας σελίδας τῆς ἱστορίας μας μὲ τὴν προστασίαν τοῦ Θεοῦ τῆς δικαιοσύνης.»

Ἀποσπ. ἐπιστ. τακ. Μ. Πολίτη πρὸς κύριον Φίλιππον Δραγούμην - Ἀθήνας.

12-11-40

«... Τὴν Τίνα τὴν εἶχατε συνηθίσει μὲ δῶρα καὶ τώρα ἀπαιτεῖ ἀπὸ σὰς

α) φτερά Βερσαλιέρων γιὰ ξεσκόνισμα
β) πλήρη πανοπλίαν ἀλπινιστῶν γιὰ ἐκδρομές.

γ) σοπράνους καὶ κοντράλτες γιὰ ἐπικηδείους ὁπερὲς των

«Ὅλα δὲ αὐτὰ σύντομα παρακαλῶ.
Ἄποσπ. ἐπιστ. Καλλιόπης Παπαχρήστου πρὸς Κ. Γάλλον, ἀξιωματικόν.

«... Μάθαμε ὅτι χτυπήσατε στὸ πόδι. Πρέπει νὰ εἴσατε περήφανος, γιὰτὶ πληγωθήκατε γιὰ τὴν πατρίδα.»

Ἄποσπ. Κλειοῦς Δεληγιώργη πρὸς Ν. Μέρμηγκαν.

«... Θὰ γράψω καὶ στὸν ἴδιο τὸν πρωθυπουργὸ καὶ θὰ τοῦ πῶ ὅτι δέχομαι νὰ πάω ἐθελοντῆς νὰ πολεμήσω ἐναντίον τῶν Χριστιανομάχων Ἰταλῶν. Ἐχω πεποίθησι ὅτι θὰ φάω ἴσα μὲ 150 Ἰταλοὺς. ἂν καὶ εἶμαι 60 καὶ πλέον ἐτῶν.

Μ. Α. Μάρκαρης

«... Ἄν εἶσαι ζωντανὸς γράψε μας, ἂν ὄχι ἄς λάβῃ τὴν καλωσύνη ὁ λόχος σου ἢ ἡ μονὰς σου νὰ μὰς γράψῃ. Τιμὴ μας θὰ εἶναι!»

Ἄποσπ. Λ. Ψαράκου πρὸς Χ. Κολοκῦθαν.

«... Βρέ, ἀδερφέ, σὰς κάνανε οἱ φρατέλοι δλους μαραθωνοδρόμους καὶ ἀθλητὰς. Αὐτοὶ ὅμως κατέρριψαν τὸ παγκόσμιον ρεκόρ παρ' ὅτι εἶναι τόσο καλοὶ καὶ σὰς ἀφήνουν

ΕΙΚΟΝΕΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

φεύγοντες τόσα και τόσα, αυτοκίνητα, μοτοσυκλέττες, ποδήλατα κλπ., ούτε μ' αυτά μπορείτε να τους φθάσετε!».

Ἀποσπ. ἐπιστ. Μουρτζούργου Γ. πρὸς ἐξάδελφόν της.

«... ἔχω ἀκόμα τὴν ἀτυχία νὰ συγκαταλέγωμαι μεταξὺ τῶν ἀμάχων καὶ στενοχωροῦμαι ἰδιαιτέρως, διότι φοβοῦμαι ὅτι γλήγορα θὰ ξεκαθαρίσετε τοὺς ἐχθροὺς κι' ὕστερα θὰ μοῦ κάνετε τὸν παλληκαρᾶ, χωρὶς ἐγὼ νὰ μπορῶ νὰ μιλήσω...».

Ἀποσπ. ἐπιστ. Σ. Πετράκου ἐκ Πειραιῶς πρὸς στρ. Ἐλευθεριάδην Μ.

«... Μοῦ γράφεις γιὰ τὸ αυτοκίνητον ὅτι θέλει 3000. Καλλίτερα τίς δίνω γιὰ τὸ στρατό, ὅπου μάχεται, καὶ ὅχι σ' ἐκείνους ὅπου κερδοσκοποῦν... Τοὺς φάγαμε τοὺς ναπολινοχελωνοφάγους!»

Ἀποσπ. ἐπιστ. Φιλιππαίου πρὸς Ν. Φιλιππαίων

«... Ἐγὼ παρ' ὅλη τὴ γεροντικὴ ἡλικία εἶμαι φύχραιμη κι' ἐλπίζω πρὶν κλείσω τὰ μάτια μου νὰ ἰδῶ τὴ νίκη τῆς Ἑλλάδος μας.

Ἀποσπ. ἐπιστ. Διον. Κεφαληνοῦ

Ἐπιστατρίδας Δημ. Σχολείου
πρὸς Εὐ. Τομαρᾶν - Ναυτικόν.

«... Δὲν περίμενα νὰ νομίζεις ὅτι μὲ φοβίζουν οἱ συναγεμῶν. Κάθε ἄλλο. Ξέχασες, φίλε μου, ὅτι εἶμαι Κρητικὸς καὶ πῶς ἐκεῖ δὲν γεννιοῦνται ἄνθρωποι δειλοί.

Ἀποσπ. ἐπιστ. Ἀντωνίας Μπραγκουδάκη πρὸς Ἰατράκην Μ.

«... Εἶμαι πολὺ περήφανη πού ἔχω δύο ἀδέρφια πού μάχονται γιὰ τὴν πατρίδα.»

Ἀποσπ. ἐπιστ. Φίττας Ραυτοπούλου πρὸς ἀδελφόν της Φίλιππον.

«... Σοῦ στέλλω ἐπὶ τῆ ὀνομαστικῇ (γενικῇ, θετικῇ, αἰτιατικῇ) ἑορτῇ σου χαιρετίσματα μὲ τὴ σέσουλα! ... Ἐσὺ πού εἶσαι καὶ λομπαρδιάρης πρέπει νὰ μᾶς στέλλης συχνὰ νέα μὲ τὴ λομπάρδα σου (κανόνι)»

Ἀποσπ. ἐπιστ. Γιάννη Γιαλιτάκη πρὸς τὸν Γεωργιούλη Α.

«... Πολέμησε καὶ γιὰ μένα, γιατί ὅπως εἶπες, ὁ Θεὸς μ' ἔκανε διαδητικὸ καὶ δὲν

εἶμαι ἄξιος γιὰ τίποτε.»

Ἀποσπ. ἐπιστ. Κ. Πετροπούλου πρὸς Μαχᾶν Εὐθ.

«... Παλληκαριὰ μὲ τὸ κρῦο δὲν χρειάζεται. Δὲν εἶναι ἰταλὸς τὸ κρῦο γιὰ νὰ φύγη εὐκολα. Μπαίνει μὲ τὸ σακκὶ καὶ φεύγει μὲ τὸ βελόνι...»

Ἄν εἶναι εὐκολο ἐφοδιάσου καὶ μὲ καμμιὰ προβιά, κοίταξε ὅμως μὴ σὲ ἰδῆ κανέναν λύκος καὶ σὲ πάρῃ γιὰ πρόβατο, ἐκτός ἂν εἶναι λύκος τῆς τοσκάνης ὁπότε δὲν ἔχεις φόβο.»

Ἀνώνυμος

«... Μπαμπᾶ μου, ἄχ πόσο θὰ ἤθελα νὰ ἤμουν ἀγόρι στὴν πρώτη γραμμὴ μὲ τὸ δπλο στὸ χέρι.»

Ἀποσπ. ἐπιστ. Θεοδότας Παπαδοῦλη πρὸς τοὺς γονεῖς της

«... Ἀγαπητέ μου Ναοῦμ.

Ἄθελα τὰ δάκρυα κυλοῦν γιὰ τὸ χαμὸ τοῦ ἀλγημόνητου Βάσου μας. Νὰ εἶναι ἄραγε ἡ λύπη πού τὰ προκαλεῖ τόσο ἀσυγκράτητα ἢ τὸ αἶσθημα τῆς εὐγνωμοσύνης; Τὰ χῶματα τῆς Βορειοηπειρωτικῆς γῆς, πού ἀγιάστηκαν μὲ τὸ ράντισμα τοῦ νεανικοῦ του αἵματος τὸν κρατοῦν τώρα στοργικὰ μέσα στὴν ἀγκαλιά τους καὶ κάθε ἀνοιξὴ θὰ τοῦ ἐτοιμάζουν τὰ μοσχολούλουδα, πού θὰ ταιριάζουν γιὰ τὸ στεφάνι ἐνὸς ἀνδρειωμένου πολεμιστοῦ.

Γονατίζοντας εὐλαδικὰ μπροστὰ στὴ θυσία σου, ἡρωϊκῶς νεκρῶ, σὲ θωρῶ μὲ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου πανευτυχῆ ἐπάνω στοὺς οὐρανοὺς ἀνάμεσα στοὺς ἀγγέλους, νὰ δοξολογῆς μαζί μ' αὐτοὺς τὸν πατέρα Θεὸν καὶ ν' ἀπολαμβάνῃς τ' ἀνεκλάλητα ἀγαθὰ του.

Ἡ ξεχωριστὴ τιμὴ πού δίκαια ἀνήκει στοὺς γονεῖς καὶ στοὺς δικούς του, ἄς μαλακώσῃ τὸν πόνο κι' ἄς πλημμυρίσῃ τὴν καρδιά τους μὲ ὑψηφάνεια»

Ἐπιστ. Σωτ. Χατζιόλα πρὸς Ναοῦμ Ραδίση. 8-1-1941 ἐκ Πειραιεῶς.

«... Ζητῶ συγγνώμην ἀπὸ τοὺς ἀθῶους λαγούς, διότι τοὺς παρομοιάζω μὲ τοὺς Ἰταλοὺς Ἀωνόμου»

«Ἄντες - ἄντες, τί ἔπαθα ὁ καϊμένος πῆγα στὴ Πίνδο γιὰ μαλλὶ καὶ βγῆκα κουρεμένος.»

Στίχοι Ἀνθούλας Κερέλη

ΟΙ ΞΕΝΟΙ ΔΙΑ ΤΟΝ ΑΓΩΝΑ

Πόσον υψώθη εἰς τὴν συνείδησιν καὶ τὸν θαύμασμον ὁλοκλήρου τοῦ ἐλευθέρου κόσμου ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς μὲ τούς ἐπικούς ἀγῶνας του κατὰ τῶν δυνάμεων τῆς βίας εἰς τὰ Βορειοηπειρωτικὰ βουνὰ κατὰ τὸ 1940, 41 μαρτυροῦν καὶ οἱ ἀνεξάντλητοι ὕμνοι, τοὺς ὁποίους πολιτικοὶ καὶ στρατιωτικοὶ ἡγέται ἐκπρόσωποι τοῦ πνευματικοῦ κόσμου καὶ τῆς κοινῆς γνώμης ἐτόνιζον κατὰ τὴν περίοδον ἐκείνην τῆς σκληρᾶς δοκιμασίας, μὴ παραλείποντες νὰ διακηρύσσουν καὶ μάλιστα κατηγορηματικῶς, ὅτι ἡ ἱκανοποίησις τῆς Ἑλλάδος θὰ ἦτο κατὰ τὴν ὥραν τῆς κρίσεως **ἀπόλυτος!**

Ἀπὸ τοὺς ὕμνους αὐτοὺς καὶ τὰς ὑποσχέσεις τῶν μεγάλων ὑπενθυμιζομεν τινὰς κατωτέρω, καίτοι ἡ πάροδος τοῦ χρόνου ἀπέδειξεν ὅτι ἡ εὐγνωμοσύνη τῶν ἰσχυρῶν ἐκδηλοῦται κυρίως κατὰ τὴν ὥραν τοῦ κινδύνου, ὑποχωρεῖ δὲ μόλις οὗτος παρέλθῃ, καὶ τὸ δίκαιον ὑποκαθιστᾷ ἡ σκοπιμότης καὶ τὸ συμφέρον.

ΑΓΓΛΩΝ

«... Ἡ δόξα τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὰς τραγικὰς αὐτὰς ὥρας λάμπει μὲ ἓνα φέγγος ἀκόμη ζωηρότερον ἀπὸ ἐκεῖνο τῆς ἀρχαιότητος, χάρις εἰς τὴν ἀκλόνητον σταθερότητα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, τὸν ὅποιον ὁ κατακτητὴς ὑποβάλλει εἰς ἀπάνθρωπον δουλείαν».

Οὐίνστον Τσῶρτσιλ. (28—10—41)

«... Μετὰ τὸν πόλεμον ἡ Ἑλλάς θ' ἀποκατασταθῇ ἀπολύτως(!) καὶ θὰ λάβῃ τὴν θέσιν πού τῆς ἀξίζει μεταξὺ τῶν νικητῶν...»

Οὐίνστον Τσῶρτσιλ (31—1—43).

«... Παλλόμεθα ἀπὸ συγκίνησιν παρακολουθοῦντες τὴν θαρραλέαν Ἑλλάδα, τὴν Ἑλλάδα τὴν ἡρωϊκὴν, ἡ ὁποία ἔκαμε ν' ἀναζήσῃ εἰς τὴν ἐποχὴν μας ἡ ἀρχαία τῆς δόξα...»

Οὐίνστον Τσῶρτσιλ (1—2—43).

«... Ἡ σύμμαχος μας Ἑλλάς θὰ μείνῃ ἀθάνατος εἰς τὴν μνήμην τῶν ἀνθρώπων διὰ τὴν τολμηρὰν στάσιν της καὶ διότι ἐπρόβαλεν ἀντίστασιν, τὴν ὁποίαν οὐδεὶς ἀνέμενε. Ὁ ἀγὼν τῶν Ἑλλήνων ἐναντίον τεραστίως ἰσχυροτέρας δυνάμεως μᾶς ἐγκαρδιώνει διὰ τὸ μέλλον...».

Γκρήνγουντ Ἄγγλος

«... Ἡ γενναιότης καὶ ἡ ἀποφασιστικὴ

A.N.P.

της τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἐκέρδισε τὸν θαύμασμον τῶν ἐλευθέρων λαῶν τοῦ κόσμου...»

Ἄντ. Ἦντεν 21—3—41

«... Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς κατέφερε τὴν πρώτην σπουδαίαν ἡτταν κατὰ τοῦ ἄξονος»
Χόαρ Μπελίσα, Ὑπουργὸς Στρατιωτικῶν.

«... Ἡ Ἑλλάς μᾶς ἐχάρισε τὴν πρώτην κατὰ σειράν νίκην ἐναντίον τοῦ ἄξονος...»
Χέρβερετ Μόρισσον, Ὑπουργὸς

«... Τὸ παράδειγμα τῆς Ἑλλάδος μᾶς θυμίζει στὴν κατάλληλο ἐποχὴ ὅτι τὸ θάρρος, ἡ εὐφυΐα καὶ ἡ ἀκαμπτὴ ἀποφασιστικὴ κτῆτα μποροῦν ν' ἀνατρέψουν τοὺς ὑπολογισμοὺς τῆς κτηνώδους βίας, ὅπως ὁ Δαυὶδ μὲ τὴν σφενδόνη του ἐνίκησε τὸν κομπάζοντα πρωταθλητὴν, τῶν Φιλισταίων».

(τοῦ ἰδίου)

«... Σᾶς δίδω τὸν λόγον τῆς τιμῆς μου ὅτι ὅλαι αἱ θυσίαι τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ δὲν θ' ἀποβοῦν εἰς μάτην. Δὲν θὰ ξεχάσωμεν ποτὲ τὴν Ἑλλάδα...»

Νόελ Μπαίκερ. Ἄγγλος Ὑπουργὸς (21-5-42)

«... Ὁ εὐφυέστατος καὶ ἡρωϊκὸς ἑλληνικὸς λαὸς συμβάλλει ὅσον οὐδεὶς ἄλλος

εἰς τὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἀνθρωπότητος...».

Λόρδος Ρένελ, πρόεδρος Ἀγγλοελληνικοῦ
[Συνδέσμου Λονδίνου.

...«Τοῦ λοιποῦ δὲν θὰ λέγεται ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐπολέμησαν ὡς ἥρωες, ἀλλ' ὅτι οἱ ἥρωες ἐπολέμησαν ὡς Ἕλληνες...».

Ἐφημερὶς Μάτζεστερ. Γκάρτιαν 19-4-41

...«Ἡ δόξα τῆς Ἑλλάδος οὐδέποτε θὰ λησμονηθῆ ἔφ' ὅσον θὰ ὑπάρχουν ἐλεύθεροι ἄνθρωποι...».

Ἐφημ. Χεράλδ Τρίμπιουν 12-5-41

...«Ὁ ἑλληνικὸς θρίαμβος ἀποδεικνύει ὅτι χώρα, ἔχουσα ἰσχυρὸν τὸ συναίσθημα τῆς τιμῆς καὶ μὴ ἐγκλείουσα προδότας δύναται νὰ ἐπιτελέσῃ θαύματα...».

Νταίιλυ Ἐξπρές

...«Ἡμεῖς ὑπὲρ πᾶν ἄλλο Ἔθνος εἰς τὸν κόσμον ὀφείλομεν πρὸς τὴν Ἑλλάδα τὴν ὀφειλήν, τὴν ὁποίαν αἱ Ἀθηναὶ ὀφείλον καὶ ἐπλήρωσαν πρὸς τὴν μικρὰν πολιτείαν τῶν Πλαταιῶν...».

Κάμπτον Μακένζυ: «Ἄνεμος Ἐλευθερίας»

...«Ἡ Ἑλλάς ἀκολουθοῦσα τὰς ἀρχαίας ἀτραποὺς ὑψώνεται πρόμαχος τοῦ ἀγῶνος τῆς ἀνθρωπότητος...».

Μπίνιον (Ἀγγλὸς ποιητής).

Α Μ Ε Ρ Ι Κ Α Ν Ω Ν

...«Ἡ Ἑλλάς ἔδωκε τὸ παράδειγμα, τὸ ὁποῖον ἕκαστος ἐξ ἡμῶν πρέπει ν' ἀκολουθήσῃ μέχρις ὅτου οἱ σφετεριστὰς τῆς ἐλευθερίας, ὅπουδῆποτε γῆς καὶ ἂν εἶναι ὑποσιῶν τὴν δικαίαν καταδίκην των...»

Φράγκ Ρουσβελτ 28-10-42

...Ποτὲ δὲν θὰ λησμονήσωμεν τὰς εἰς βάρος τῆς Ἑλλάδος διαπραχθείσας ἀδικίας, ὅταν ἔλθῃ ἡ ἡμέρα τῆς κρίσεως».

Ἐνρυ Οὐάλλας, Ἀντιπρόεδρος Η.Π.Α.
[Φεβρ. 1944

...«Υψώνω τὴν φωνήν μου διὰ νὰ τι-

μήσω τὸν ἀθάνατον βωμὸν τῆς Ἐλευθερίας. Τ' ὄνομά σας ἀποτελεῖ εἰς τὸν ἐλεύθερον κόσμον τὸ σύμβολον τοῦ ἀνεκτιμήτου τούτου ἰδανικοῦ...».

Μάκ Ἀρθουρ, Ἀρχιστράτηγος (25-3-44).

...«Υπῆρξε προνόμιον δι' ἐμὲ ὡς μέλους τῆς Ἀμερικανικῆς Διπλωματικῆς Ἀποστολῆς ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸ 1940 τὸ ὅτι μοῦ ἐδόθη ἡ εὐκαιρία νὰ παρακολουθήσω αὐτοπροσώπως τὸν ἐπικὸν ἀγῶνα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς ἀνεξαρτησίας του, ἀγῶνα ὅστις ἐκέντρωσε τὴν φαντασίαν ἑνὸς κόσμου, μαστιζομένου ὑπὸ φόβου καὶ αἰσθήματος ἀνασφαλείας...»

Κ. Κάννον, Πρεσβευτῆς Η.Π.Α.

Γ Α Λ Λ Ω Ν

...«Ὁ ἀγὼν τῆς Ἑλλάδος, τὰ κατορθώματά της δημιουργοῦν δι' αὐτὴν δικαιώματα ἀναμφισβήτητα...»

Στρατηγὸς Ντέ Γκώλ. 28-10-42

Ρ Ω Σ Σ Ω Ν

...«Ἡ στρατιωτικὴ δρᾶσις εἰς τὸ Ἑλληνικὸν μέτωπον ἀπερρόφησε τὸ τρίτον τοῦ συνόλου τοῦ ἰταλικοῦ στρατοῦ...».

Ἐφημερὶς Σοβιετ στρατοῦ. (18-1-44)

...«Ἐπολεμήσατε ἄοπλοι ἐναντίον πανόπλων καὶ ἐνίκησατε. Ἐπολεμήσατε μικροὶ ἐναντίον μεγάλων καὶ ἐπεκρατήσατε. Δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ ἄλλως, διότι εἰσθε Ἕλληνες. Ὡς Ρῶσσοι ἐκερδίσαμεν χάρις εἰς τὴν θυσίαν σας χρόνον διὰ ν' ἀμυνθῶμεν. Σᾶς εὐγνωμονοῦμεν...»

Κρατικὸς Ραδιοσταθμὸς Μόσχας, (χαιρετισμὸς πρὸς Ἕλληνας 27-4-42).

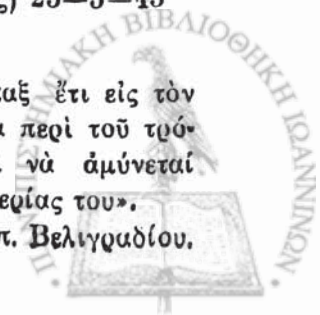
...«Ἡ Εὐρώπη ὀφείλει πολλὰ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Τοιαῦτα δὲ χρεὴ δὲν λησιμονοῦνται...».

Ἐρεμπουργκ (συγγραφεὺς) 25-3-45

Σ Ε Ρ Β Ω Ν

...«Ἡ Ἑλλάς παρέχει ἅπαξ ἔτι εἰς τὸν κόσμον λαμπρὸν παράδειγμα περὶ τοῦ τρόπου κατὰ τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ ἀμύνεται τις τῆς τιμῆς καὶ τῆς ἐλευθερίας του».

1940 Μάρκοβιτς, καθ. Πανεπ. Βελιγραδίου.

ΕΛΒΕΤΩΝ

«...Διὰ τοῦ ἀγῶνος τῆς Ἑλλάδος μετεβλήθησαν εἰς ὅλον τὸν κόσμον αἱ ἀντιλήψεις περὶ τῆς θέσεως καὶ τῶν δυνατοτήτων τῶν μικρῶν λαῶν».

«Ἐφ. στρατοῦ» Ζυρίχη 26—2—41

ΣΟΥΗΔΩΝ

«...Δὲν ξεύρω ἂν ὁ Ἕλληνας εἶναι ὁ καλύτερος στρατιώτης τοῦ κόσμου. Ἄν τὸν κυττάξης ὁμως στὰ μάτια, πείθεσαι ἀμέσως ὅτι δὲν θέλεις νὰ τὸν ἔχῃς ἀντίπαλο...»

Βαλμίκ, Σουηδὸς καθηγητῆς

ΤΟΥΡΚΩΝ

«...Οἱ γενναῖοι Ἕλληνες στρατιῶται τῶν ὁποίων τὴν ἀξίαν ἐγνώρισα κατὰ τοὺς πολέμους τοῦ 1897 καὶ 1912 θὰ ἐκδικηθοῦν τὸν θάνατον τοῦ θύματος τῶν δολοφόνων τοῦ ἀέρος».

Γράφει ὁ ἡρωϊκὸς ὑπερασπιστῆς τοῦ Μπιζανίου κατὰ τὸ 1912 Ἐσατ Πασῶς εἰς συλλυπητήριον ἐπιστολὴν του πρὸς τὸν

Χαμδί, τοῦ ὁποίου ὁ υἱὸς ὑπηρετῶν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν ἐφρονεύθη εἰς Ἰωάννινα ὑπὸ βόμβας Ἰταλικοῦ ἀεροπλάνου.

ΙΤΑΛΩΝ

«...Τὸ αἶσχος τῆς πολεμικῆς περιπετείας τῆς χώρας μας βαρύνει χωρὶς κανένα ἐλαφρυντικὸν τοὺς ἀναξίους ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι ἀφοῦ ἐπὶ ἔτη συναπεκόμισαν τιμὰς, δόξας καὶ ἀπολαυὰς ἀπειργάσθησαν τελικῶς τὴν τραγωδίαν καὶ τὴν γελοιοποίησιν ἐνὸς λαοῦ, ὁ ὁποῖος εἶχε σπουδαιότατον ἀρχαῖον πολιτισμόν».

Φερνάντο Καμπιόνε, Ἰταλὸς Ἀξιωματ.

ΓΕΡΜΑΝΩΝ

«...Ἡ Ἰταλικὴ ἐπιχείρησις κατὰ τῆς Ἑλλάδος ὑπῆρξε ἐπιζημιὰ καὶ ἄκαιρος στραβότιμονιὰ...».

Γερμανικὰ Ναυτικὰ Ἀρχεῖα

(Ἐκ τῆς συλλογῆς Ἀγγ. Ν. Παπακώστα)

Ἠπειρώτισσες

*Πάνου στοῦ Πίνδου τὰ βουνὰ ριγοῦν τὰ μοσκοελάτια
κι' ἐκστατικὲς μονολογοῦν οἱ βρῦσες μὲ τὰ σκιάδια,
νεράϊδες ἀφροκέντητες καὶ πεπλοασματωμένες
μέσ' ἀπ' τῶν λόγγων πρόβαλαν τὰ μαγικὰ ὑφάδια.*

*Καὶ στήσανε παράξενο χορὸ στὰ καταράχια
καὶ στὰ μαβιά ψηλώματα καὶ πὰ στὰ μονοπάτια,
κι' ἤτανε σὰ ν' ἀνέβαινε μιὰ συνοδειὰ ἀρχοντάδων
σὲ κάποιον ρήγα πεθεροῦ τὰ μυθικὰ παλάτια.*

*Γιατὶ διαόκια ἢ κάθε μιὰ στὰ χέρια τῆς κρατοῦσε
κι' ἄλλες στὸν ὦμο τους βαρειοὺς ντορβάδες φυλαχτήρια
κάσσες γεμάτες θησαυροῦς, φλουριά κωνσταντιναῖα
λογῆς-λογῆς ἀσημικὰ κι' ἀτίμητα λιθάκια.*

*Κι' ἀπάνω τους παιζογελοῦν τὰ δλόχρυσα τσαπράζια
σὰν τὰ φιλιὰ τῆς θάλασσης πὸ μὲς τὸν ἥλιο στέκει
τοῦ Πίνδου ἀμαζονόφυγχες πὸ ἀπάνω στὶς κορφοῦλες
ξεκίνησαν νὰ στήσουνε βαρὺ ἀστροπελέκι.*

Ἀντώνης Μυστακίδης

ΠΡΩΤΑ ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ

ΝΟΤΗΣ ΜΠΟΤΣΑΡΗΣ

Την 21 Οκτωβρίου 1841 απεθανεῖς Βροντολαγγάδαν Ναυπακτίας, καταφόρος από χρόνους και δόξαν ὁ ἡρωϊκὸς καὶ συνετὸς Πολέμαρχος τοῦ Σουλίου **Νότης Μπότσαρης**.

Ἐπι τῇ ἐπετείῳ ταύτῃ καὶ τῇ συμπληρώσει 200ετίας ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ ἡρώος, δημοσιεύομεν κατωτέρω σύντομον ἀνασκόπησιν τῶν μεγάλων ἐκδολεῦσέων του, ἐν εἴδει μνημοσύνου πρὸς τὴν ἱερὰν μνήμη του ἡρώος.

⌘

Ὁ **Νότης Μπότσαρης** ἦτο υἱὸς τοῦ μεγάλου Πολεμάρχου τοῦ Σουλίου Γεωργίου Μπότσαρη καὶ θετός υἱὸς τοῦ ἡρώος Μάρκου, υἱοῦ τοῦ ἀδελφοῦ του Κίτσου

Μπότσαρη, γεννηθείς εις Παλαιοχώρι, Σουλίου.

Ἀπὸ παιδί ἐπολέμησε μετὰ τοῦ πατρὸς του κατὰ τῶν προκατόχων τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ, ὡς καὶ εἰς τοὺς μεγάλους κατ' αὐτοῦ πολέμους τῶν Σουλιωτῶν. Διεκρίθη διὰ τὸν μέγαν ἥρωϊσμόν του εἰς Ζάλογγον καὶ εἰς τὴν τραγωδίαν τοῦ Σέλτσου τὸ 1804, ὁπότε τόσοι Μποτσαραῖοι εὗρον ἐνδοξον τέλος. Φέρων πέντε τραύματα καὶ ἀνάσθητος ἐζωγράφθη, ἐστάλη εἰς τὰ Ἰωάννινα, μετεφέρθη καὶ ἐκλείσθη εἰς τὸ φρούριον Κλεισούρας τῆς Βορείου Ἡπείρου, ὅπου καὶ ἐσήπετο. Κατώρθωσεν ὅμως κατ' ἀπίστευτον τρόπον νὰ δραπετεύσῃ τὸ 1805, καθ' ἣν ἡμέραν εἶχε καταδικασθῆ εἰς σούβλισμα ἀπὸ τὸν Ἀλῆ Πασᾶν, τὰς προτάσεις τοῦ ὁποίου ἀπέρριπτε. Καταδικώμενος ἔφθασεν εἰς Βεράτιον, ἀφοῦ ἐν τῷ μεταξύ ἐπέτυχεν νὰ διαπεραιωθῆ ἢ οἰκογένειά του εἰς Κέρκυραν. Ὁ Πασᾶς Βερατίου φοβηθεὶς τὸν Ἀλῆν δὲν τὸν ἐκρυψεν ἐκεῖ. Σπεύσας εἰς **Θεσσαλίαν** ὁ Νότης ἀπεδιώχθη καὶ ἀπὸ τὸν Βελῆν, τὸν υἱὸν τοῦ Ἀλῆ, ὁ ὁποῖος ἐζήτησε τὴν θανάτωσιν αὐτοῦ.

Μετὰ τῶν ἀρματωλῶν τοῦ Ὀλύμπου ἐπολέμησε ἐπὶ μακρὸν κατὰ τῶν Τούρκων. Ἀλλὰ κατόπιν τῆς συνθήκης τοῦ Τιλσίτ, ἐγκατελείφθησαν οἱ ἀγωνισταὶ καὶ συνετρίβησαν τὰ λείψανα τῆς δρακὸς τῶν Ὀλυμπίων ἡρώων. Ἐνεκα τούτου ὁ Νότης κατέφυγεν εἰς τὴν Χαλκιδικὴν χερσόνησον καὶ διασωθεὶς κατόπιν ἡρωϊκῶν ἀγώνων ἐπὶ ἰστιοφόρου ἠνώθη μὲ ἄλλους ναυμάχους καὶ ἐκούρσεφε ἐπὶ μακρὸν εἰς τὸ Αἶγαῖον τοὺς Τούρκους.

Ἀποβιβάσθεις κατόπιν εἰς Ὑδραν, ὅπου συνεδέθη μὲ τὸν μετέπειτα ἀρχιναύαρχον Μισούλην, κατώρθωσε νὰ φθάσῃ διὰ θαλάσσης εἰς Κύθηρα καὶ Κέρκυραν, ὅπου ἐπανεῦρε τὴν ἀποδεκατισθεῖσαν οἰκογένειάν του, πλὴν τοῦ υἱοῦ τοῦ **Γεωργίου**, (1783—1806), ἡρώως φονευθέντος μετὰ κρατερὰν ἀμυναν παρὰ τὴν Ἀνάληψιν Κερκύρας. Ὁ Νότης ἐγκατέστησε τὴν οἰκογένειάν του εἰς

Μπενίτσες, πλησίον τοῦ Ἀχιλλείου. Ἐνῶ ἀπουσίαζε εἰς τὴν πόλιν τῆς Κερκύρας, ἀπεσταλμένοι τοῦ Ἀλῆ ἐδολοφόνησαν καὶ τὸν υἱὸν τοῦ **Ἀθανάσιον**, τοῦ ὁποίου ἀποκόψαντες τὴν κεφαλὴν παρουσίασαν εἰς τὸν Ἀλῆν, ὅστις τοὺς εἶπε: «Δὲν πειράζει, ποῦ δὲν σκοτώσατε τὸ Νότη, αἷμα του εἶναι τὸ παιδί».

Τὸ 1809 ὁ Νότης μετέσχε παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν Γάλλων τῆς μετὰ τῶν Ἀγγλων μάχης ἐν Λευκάδι, εὐρεθεὶς ἀντιμέτωπος πρὸς τὸν κατόπιν φίλον του Θεοδ. Κολοκοτρώνην, ταγματάρχην τότε τοῦ Ἀγγλικοῦ στρατοῦ (ὅστις ἔκτοτε φέρει τὴν περίφημον περικεφαλαίαν). Ὁ Νότης τραυματισθεὶς καὶ πάλιν σοβαρῶς συνελήφθη αἰχμάλωτος, ἀλλ' οἱ Ἀγγλοὶ δὲν κακομετεχειρίσθησαν αὐτόν, διότι δταν ἦτο κουρσάρος εἶχε σώσει τὴν ζωὴν Ἀγγλων μεγιστάνων, συλληφθέντων ὑπὸ τῶν πειρατῶν. Ἐκ Λευκάδος ὁ Νότης διέφυγεν συντόμως εἰς Κέρκυραν.

Τὰ ἀμέσως προσεχῆ ἔτη δράσεως τοῦ Νότη παραμένουν εἰσέτι ἀνεξερεύνητα. Ἀπονέμων ὁ στρατηγὸς Donzelon, Γενικὸς Διοικητὴς τῶν Ἰονίων νήσων, τὸν βαθμὸν τοῦ λοχαγοῦ εἰς τὸν Νότην Μπότσαρην, προαχθέντα ἀργότερον μέχρι τοῦ βαθμοῦ τοῦ συνταγματάρχου εἰς διάταγμά του τῆς 1 Ὀκτωβρίου 1809 ἀναγράφει ὅτι στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἀναφορᾶς τοῦ συνταγματάρχου Minot ὡς πρὸς τὴν διαγωγὴν καὶ τὴν γενναιότητα τοῦ Νότη. Εἰς τὴν Κέρκυραν ἐγεννήθη ὁ ὑστερότοκος υἱὸς του ἀγωνιστῆς **Δημήτριος-Νότης** (1808—1892) καὶ ἔτσι ἐσυνεχίσθη ἡ οἰκογένειά του, μετὰ τὸν ὑπὲρ πατρίδος θάνατον τῶν υἱῶν τοῦ **Γεωργίου**, **Ἰωάννου**, **Ἀθανασίου** καὶ ἄλλων δύο. Ἀπὸ τὰ ἔξη του κορίτσια τελικῶς ἐσώθησαν οἱ κόρες του **Βασιλικῆ** καὶ **Δέσπω**. Πρῶτον θυμὰ ἦτο ἡ ἡρωὶς κόρη του **Ἐλένη** εἰς τὸ Σέλτσο. Ἡ γυναῖκα του **Χριστίνα**, κόρη τοῦ Γεωργίου Μπέκα ἀπὸ τὸ Σοῦλι, διεσώθη παρ' ἄλλους τοὺς κινδύνους, μέχρι βαθέος γήρατος.

Μετὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ ἀδελφοῦ

του **Κιτσιου** εἰς Ἄρταν (1813) ὁ Νότης ἐπανειλημμένως ἐδοκίμασε ἀποβάσεις ἀπὸ τὴν Κέρκυραν εἰς τὴν Ἡπειρον. Ὅριστικῶς τὸ ἐπέτυχεν, ὅταν ἤρχισεν ὁ ἀγὼν τοῦ Σουλτάνου ἐναντίον τοῦ Ἄλῃ. Στρατολογήσας, ὄσους ἠδυνήθη Σουλιώτας εἰς Κέρκυραν διεπεραιώθη μετὰ τοῦ ἀνεψιοῦ του Μάρκου εἰς Πάργαν καὶ ἐκεῖθεν κατηυθύνθη εἰς Πρέβεζαν. ὅπου τὰ ὑπὸ τὸν Βελῆ στρατεύματα τοῦ Ἄλῃ ἐπολιορκούντο ὑπὸ τῶν Σουλτανικῶν. Ἄμα τῇ προσεγγίσει τῶν Σουλιωτῶν οἱ πολιορκούμενοι, οἱ ὅποιοι μέχρι τότε ἀνθίσταντο, παρεδόθησαν. Οἱ Σουλτανικοὶ ἤθλον τότε εἰς διαπραγματεύσεις πρὸς τὸν Νότην, ζητήσαντες τὴν ἐπικουρίαν τῶν Σουλιωτῶν διὰ τὴν συντριβὴν τοῦ Ἄλῃ. Ὁ Νότης ἐσπευσε πρὸς τὰ Ἰωάννινα καὶ ἀπέκλεισε τὸν Ἄλῃν, ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ Σουλτανικοὶ δὲν ἐτήρησαν τὰς ὑποσχέσεις των, ὁ Νότης, ὀνομασθεὶς πολέμαρχος τοῦ Σουλίου, ἐδέχθη πρόσκλησιν τοῦ Ἄλῃ, μετὰ τοῦ ὁποίου συνεμάχησε κατὰ τῶν Σουλτανικῶν. Οἱ Σουλιῶται ἐκυρίευσαν μὲ στρατήγημα τοῦ Νότη τὸ Φρούριον τῶν **Βαργιάδων** καὶ ἀκολούθως τὴν **Κιάφαν** καὶ τὸ **Σοῦλι**, δίδοντες οὕτω καιρὸν ὅπως ἐκραγῆ ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις. Ἐπῆλθον ἐναντίον των πκνίσχυρα Σουλτανικὰ στρατεύματα ὑπὸ τὸν Κιουταχῆν καὶ τὸν Ὁμέρ Βρωώνην. Ἐκεῖ κατεφάνη τὸ στρατηγικὸν καὶ πολιτικὸν δαιμόνιον τοῦ Νότη. Ὁργάνωσεν ἐπειγόντως τοὺς Σουλιώτας καὶ Παρασουλιώτας, πρὸς οὓς παρέσχε πολλὰ δικαιώματα. Οἱ Σουλιῶται ὑπὸ τὴν γενικήν του ἀρχηγίαν πλειστάκις ἀπέκρουσεν καὶ κατενίκησαν τοὺς Τούρκους, ἐνῶ ὁ Μάρκο Μπότσαρης μὲ τοὺς ἔξω τοῦ Σουλίου Σουλιώτας ἔδρεψε πλειάδα νικῶν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ.

Ὑπὸ τὸν Νότην οἱ Σουλιῶται ἐνίκησαν τὸν ὑπέρτερον ἐχθρὸν εἰς τὸν **Κανιζιάν**, εἰς τὸ **Σοῦλι** εἰς τὴν **Γκούρα** κ.λ.π. Ἐἰς τὴν μάχην τῶν Κουμτζιάδων σπεύδει ὁ γέρο-Νότης μὲ κεραυνοβόλον ταχύτητα, ἀπὸ τοῦ Σοῦλι, διὰ νὰ βοηθήσῃ μὲ 300 Σουλιώτας, τὸν κινδυνεύοντα ἀνεψιὸν του Μάρκου. Ὁ Ρου-

quevill γράφει: «ἡ θέα τοῦ γέροντος τούτου, ὁμοίου πρὸς τὰ σεπτὰ ἐρείπια τῆς Ἑλλάδος, τῶν ὁποίων ἡ θέα καταπλήσσει, ἀπροσυνθέτει αὐθωρεὶ τοὺς θαρδάρους, οἱ ὅποιοι σταματοῦν ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει του. Ἐπιτίθεται κατ' αὐτῶν, τοὺς πιέζει καὶ ἀρχίζουσι νὰ ὑποχωροῦν, ὅτε ὁ Μάρκος ὄρμα κατ' αὐτῶν ὡς λέων. Τὰ κατορθώματα αὐτὰ διασαλπίζονται εἰς ὅλη τὴν ἐπαναστατημένην Ἑλλάδα, ἐξάπτουσι τὸ φρόνημα καὶ τονώνουσι τὸ ἠθικόν. Ὁ γέρο-Νότης ἐμφανίζεται στὰ μάτια τοῦ μαχομένου Ἔθνους ὡς ἐνσάρκωσι τῆς πολεμικῆς σοφίας, ὁ Μάρκος ὡς ἐνσάρκωσι τῆς πολεμικῆς ὁρμῆς. Ὅταν ὁ τελευταῖος κατέβηκε εἰς τὴν Ἑλλάδα νὰ ζητήσῃ ἐνίσχυσιν γιὰ τὸ Σοῦλι, τοῦ ἔκαμαν τὴν πρὸς τιμητικὴν ὑποδοχὴν. Καὶ τὸ Θεῖο του τὸ γέρο-Νότη τὸν ὠνόμασεν ἡ ἐν Ἐπιδαύρῳ Ἀἰθνοσυνέλευσις τῶν Ἑλλήνων πρῶτον Ἰπουργὸν τοῦ Πολέμου». Περὶ τούτου γίνεται λόγος καὶ εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 2 τῆς 15 Ἰανουαρίου 1822 ἔγγραφον τῆς προσωρινῆς Διοικήσεως τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ ἀρχιγραμματεὺς Θ. Νέγρης γράφει πρὸς τὸν Νότην: «Δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι πρόθυμος εἰς τὴν φωνὴν τῆς Πατρίδος θέλετε φροντίσει νὰ ἔλθετε τὸ γρηγορώτερον νὰ ἀναλάβητε τὸ Μινιστήριόν σας, τὸ ὁποῖον ἐλπίζω ὅτι ὑπὸ τὴν ἐμφρονα ὁδηγίαν σας ἔχει νὰ δώσῃ αἷσιον μεταβολὴν εἰς τὰ στρατιωτικὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ νὰ εὐκολύνῃ τὸν πόλεμον τῆς ξηρᾶς κατὰ τοῦ ἐχθροῦ τῆς Πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος». Ἀλλὰ ὁ Νότης δὲν διάζεται νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ **πολιορκημένο** Σοῦλι, ἀμύνεται μέχρις ἐσχάτων ἐναντίον ἀπειροπληθῶν δυνάμεων. Προηγούμενος, ὁ Πρωθυπουργὸς κι' ὁ Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος, πρὸς τοὺς ὁποίους ὁ Νότης ἔκαμεν ἐκκλήσεις νὰ στείλουν πολεμοφόδια κι' ὄχι προκηρύξεις, ὥστε οἱ Σουλιῶται ν' ἀποκλείσουν τοὺς Τούρκους, εἶχον ζητήσῃ νὰ ὀνομασθοῦν πολῖται τοῦ Σουλίου. Ὁ Νότης ἀπήντησεν εἰς τὴν πρότασίν των: «Ἐμεῖς δὲν ξέρομε, ἂν θὰ ἔχομε πατρίδα καὶ σεις μᾶς ζητᾶτε νὰ σᾶς κάνομε πολῖτες τῆς!..».

Μετὰ δὲ τὴν καταστροφὴν τοῦ Πέ-
τα καὶ τῆς Σπλάνζας οἱ Τούρκοι προέ-
τειναν συνθήκας περὶ παραδόσεως· ὁ
Νόττης εἰς οὐδεμίαν ἐλπίζων ἔξωθεν ἐ-
πικουρίαν καὶ μὴ δυνάμενος οὔτε τὴν
πολιορκίαν νὰ λύσῃ, οὔτε τροφίμα καὶ
πολεμοφόδια νὰ ἐφοδιασθῇ ἠναγκάσθη
νὰ δώσῃ ἀκρόασιν, κατὰ τὸν Γούδαν
ὅστις γράφει σχετικῶς... «Ἐπὶ μὲν τῆς
συνθήκης τοῦ Σουλίου ὁ Νόττης ἔλαβε
τὴν ἀναγκαίαν πρόνοιαν νὰ ἐξασφαλίσῃ
τὴν τύχην καὶ τῶν μὴ Σουλιωτῶν, τῶν
σὺν αὐτοῖς πολιορκηθέντων καὶ ἐπιστρε-
ψάντων εἰς τὴν ἰδίαν ἕκαστος πατρίδα.
Ἄπασι τούτοις οἱ Τούρκοι ἔπεμψαν ἀ-
μνηστείαν. Ἐπὶ δὲ τῆς ἐξόδου ἔσχατος
πάντων ἐξήλθεν ὁ Πολέμαρχος».

Ὅταν ἀνηγγέλθη ὅτι κατέρχεται ἡ
στρατιὰ τοῦ Κιουταχῆ, εἰς τὸν γέρο-Νό-
την ἔπεσεν ὁ κληρὸς νὰ τὴν ἀναχαιτί-
σῃ εἰς τὴν Βόνιτσαν, τὴν Ἀμφιλοχίαν,
Μακρυνόρος. Τὸ ἐπιχειρεῖ ἀλλὰ δὲν τὸ
κατορθώνει. Ἡ ἀριθμητικὴ ὑπεροχὴ
τοῦ ἐχθροῦ εἶναι τεραστία. Ἀποσύρεται
μαχόμενος καὶ ταμπουρώνεται εἰς τὸ
Αἰτωλικόν. Ἀπὸ ἐκεῖ μετακαλεῖται εἰς
Μεσολόγγι, καὶ ἀναλαμβάνει τὴν ἀρχη-
γίαν τοῦ στρατοπέδου.

Πόσῃν ἐμπιστοσύνην ἐνέπνεε ὁ Νό-
ττης φαίνεται καὶ ἀπὸ τὰ θερμότατα
γράμματα τῆς 23 Μαΐου 1825, ποῦ
ὑπογράφουν οἱ στρατηγοὶ Τσόγκας, Μα-
κρῆς, Στουρνάρης, Νικηταρᾶς, Δῆμο
Τσέλιος κλπ. καθὼς καὶ οἱ Πρόκριτοι
Παλαμᾶς, Καψάλης κλπ.

«Νομίζομεν—γράφουν οἱ τελευ-
ταῖοι—ὅτι πρῶτον ἢ γενναϊότης σας θέ-
λει κάμετε τὴν βοήθειαν κι' ὠφελήσετε
τὴν Πατρίδα περισσότερον ἀπὸ κάθε
ἄλλον ὡς γεροντότερος κι' ἐμπειρότερος
καὶ μάλιστα ὡς Σουλιώτης καὶ Μπό-
τζαρῆς μὲ τὸν συνήθη σας πατριωτι-
σμὸν κι' ἔνθερον ζῆλον σας».

Φαίνεται ἐπίσης καὶ ἀπὸ ἄλλας μαρ-
τυρίας καὶ μάλιστα τοῦ Κασμοῦλη ὁ
ὁποῖος γράφει: «Ὁ εἰς τοὺς πολέμους
γηράσας σεβάσμιος στρατηγὸς Νόττης
ἕως τὴν ἔσχατη ὥρα ἐμψυχώνει τοὺς
πολυδασανισμένους ἥρωας καὶ τοὺς λέ-
γει: «παιδιά μου θὰ βαστάξουμε ἕως ὁ-

του νὰ μὴν ἀφήσωμεν μπόρτζι (χρέος)
ὀπίσω οὔτε στὸ Θεό, οὔτε στοὺς ἀνθρώ-
πους, ὡσὰν παληκάρια! Νὰ στηρίξωμε
τὴν ὑπόληψιν, ὅπου ἀποχτήσαμε μὲ ἐνδὺς
χρόνου ἀκατάπαυστη αἱματοχυσία καὶ
πόλεμο. Ἐδῶ εἶναι ἐκεῖνοι ποῦ κατέ-
φχαγαν τὴν Τουρκιά. Κι' ἂν συνθήκη
δὲν κάνωμε, τὸ κάνομε καὶ ἀλλέως!
(σπεῖρων τὴν ἰδέαν τῆς ἐξόδου, τῆς θυ-
σίας, τοῦ ὀλοκατώματος).

Ὅταν ἀργότερα ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ
ἐχθροῦ Μαχμούτ-Μπέης τοὺς ζητεῖ τὴν
παραδοσιν καὶ τοὺς λέγει ὅτι ὁ Βεζύρης
στέργει νὰ τοὺς χαρίσῃ τ' ἄρματα...

— Στάσου! τὸν διακόπτει αὐστηρὰ
ὁ γέρο-Νόττης. Ἐέρεις πότε μπορεῖς νὰ
μᾶς τὰ χαρίσῃ; Ὅταν μᾶς τὰ πάρῃ!
(χτυπᾷ τίς πιστόλες μὲ τὸ χέρι του).
Εἶδὲ ὅσο τὰ ἔχουμε στὸ ζουνάρι, τὰ
δρίζουμε ἐμεῖς καὶ δὲν εἶναι στὴν ἐξου-
σία του νὰ τὰ χαρίσῃ, παρὰ νὰ φυλάξῃ
καὶ τὰ δικά του!

— Πῶς θὰ βγῆτε ἀπὸ ἐδῶ μέσα, ἐρώ-
τησε ὁ Μαχμούτ-Μπέης;

— Ἐμεῖς εἴμαστε ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ
πουλιά, ποῦ τὰ λένε νυχτοπούλια καὶ σὰν
ἔρθῃ ἐκεῖνη ἡ ὥρα τῆς νύχτας, σὰς
πατοῦμε στὴν κοιλιὰ καὶ διαβαίνουμε!
ἀπήντησε ὁ Νόττης.

— Πάρα πολὺ περήφανα μιᾶς, κα-
πετὰν-Νόττη, καὶ μὲ αὐτοὺς τοὺς λόγους
καμμιά δουλειὰ δὲν σιάζουμε! παρετή-
ρησε ὁ Μαχμούτ-Μπέης καὶ ἡ διαπραγ-
μάτευσις τελείωσε χωρὶς ἀποτέλεσμα.

Καὶ ὁ Auguste Fabre προσθέτει:
«Εἰς τὸ Μεσολόγγι εὐρίσκετο ὁ σεδᾶσμιος
στρατηγὸς Νόττης Μπότσαρης, καταστάς
διάσημος ὅτε πρὸ 21 ἐτῶν ἠνδραγάθησε
στὸ Σέλτσο (στὴ γέφυρα τοῦ Κοράκου)
δεχθεὶς πέντε τραύματα, κι' ὅταν πρὸ
τεσσάρων ἐτῶν συνεκράτησεν ἐπὶ μῆνας
εἰς τὰ ὄρη τοῦ Σουλίου τὰς Τουρκικὰς
στρατιάς».

Ὅταν ἔστειλε τελεσίγραφον ὁ ἐχθρὸς
νὰ παραδοθῇ τὸ Μεσολόγγι: «Νὰ μεί-
νουν οἱ ντόπιοι γερί-γκρινέ (ἔπως ἔχουν
καὶ εὐρίσκονται) στὸ βαλέτι τους (στὸν
τόπο τους). Οἱ ξένοι νὰ δώσουν τ' ἄρμα-
τά τους ὡς τὸ σουγιά καὶ νὰ ἔβγουν!»,

ΤΟ ΜΙΚΤΟΝ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑ ΗΠΕΙΡΟΥ

Ὁ στρατηγὸς
ΛΗΜ. Τ. ΝΟΤΗ ΜΠΟΤΣΑΡΗΣ
τότε ἀρχηγὸς τοῦ Μ.Σ.Η.

Ἡ εἰς βάρος τῆς Ἑλλάδος δυσαναλογία τῶν Τουρκικῶν καὶ Ἑλληνικῶν δυνάμεων εἰς τὸ μέτωπον τῆς Ἡπείρου ἦτο μεγάλη. Ὁ Τουρκικὸς στρατὸς διέθεσε κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ πολέμου δύναμιν 14000 ἀνδρῶν, ἐναντι 6000 Ἑλλήνων, ἡ δὲ ὑπεροχὴ τῶν εἰς ποσοτικὸν ἦτο ἀκόμη συν-

.....
δ γέρο-Νότης, δ ἀσπρομάλλης πολέμαρχος, ὑπαγορεύει τὴν ἀπάντησιν: « Καὶ ἀποροῦμε πῶς τολμήσατε νὰ ζητήσετε 8000 ἄρματα, τὰ ὅποια ἀχνίζουσιν ἀπὸ τὸ αἷμα σας, καὶ νὰ σᾶς τὰ δώσωμε μὲ τὰ χέρια μας.

(Τὸ τέλος εἰς τὸ ἐπόμενον)

τριπτικωτέρα. Ἐπίσης ἡ φύσις τοῦ ἐδάφους καὶ ἡ γνώσις αὐτοῦ ἠνύθει τοὺς Τούρκους. Ὅντως κατὰ τὴν πολύμηνον σκληροτάτην ἐκστρατείαν οἱ Τούρκοι ἠμύνθησαν ὀρθότατα καὶ σκληρῶς τόσον πρὸ τῆς στενωποῦ τοῦ Λούρου, ὅσον καὶ ἐντὸς καὶ πέραν αὐτῆς, πολλάκις δὲ προέβησαν εἰς ἐντόνους ἀντεπιθέσεις. Ὑπὸ τοὺς ὄρους αὐτοὺς ἡ ἐπίθεσις τῶν Ἑλλήνων καθίστατο δυσχερῆς, ἰδιαζόντως τοῦτο ἐφαίνεται εἰς τὸ ἀριστερὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ μετώπου, ἐκτεθειμένου εἰς ὅλους τοὺς ἐκ Τσαμουριάς κινδύνους, ἐνῶ τὸ δεξιὸν θὰ ἠδύνατο νὰ στηρίζεται ἐπὶ τῶν κατὰ μῆκος τοῦ Ἀράχθου ὑψωμάτων.

Τὸ μειονέκτημα τοῦτο ἀντιμετωπίσθη διὰ τῆς δημιουργίας τοῦ Μικτοῦ Στρατεύματος Ἡπείρου, τὸ ὁποῖον ἀπετελέσθη ἐξ εὐζώνων, ἐθελοντικῶν σωμάτων, προερχομένων ἐξ ὅλης τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐκ τῶν ἐπαναστατησάντων Ἡπειρωτῶν ἐν τῇ Δυτ. Ἡπείρῳ.

Ἀρχηγὸς του (διὰ τῆς 1279 διαταγῆς τῆς 15 Ὀκτωβρίου 1912 τοῦ Ἀρχηγείου Στρατοῦ Ἡπείρου) ὠρίσθη δ κατόπιν στρατηγὸς **Δημ. Τ. Νότη Μπότσαρης**. Τὸ Μ.Σ.Η ἔδρασε βάσει εἰσηγήσεως καὶ σχεδίων τοῦ κ. Μπότσαρη, ἐγκριθέντων ὑπὸ τοῦ Ἀρχηγοῦ Στρατοῦ Ἡπείρου Κ. Σαπουντζάκη.

Διὰ τοὺς Ἡπειρώτας εἶναι ἄξια προσοχῆς ὄχι μόνον αἱ τολμηραὶ κινήσεις καὶ ἐπιτυχίαι τοῦ Μ.Σ.Η., ἀλλὰ καὶ ἡ εὐρεΐα εἰς τὴν δρᾶσιν του συμμετοχῇ τῶν ἠπειρωτικῶν πληθυσμῶν.

Ὁ ἑλληνικὸς τύπος καὶ οἱ ἱστοριογράφοι τῆς ἐνδόξου ἐκείνης ἐποχῆς ἠσχολήθησαν εὐνοϊκῶς μὲ τὴν δρᾶσιν τοῦ Μ.Σ.Η.

Θὰ μᾶς δοθῆ εὐκαιρία, διότι ὑπάρχει καὶ ὑποχρέωσις ἐνημερώσεως τῶν Ἑλλήνων καὶ δὴ τῶν Ἡπειρωτῶν γὰρ ἐπανέλθωμεν ἐπὶ τῆς ἐνδόξου αὐτῆς περιόδου.

Σήμερον περιοριζόμεθα εἰς τὴν ἀνακεφαλαίωσιν τῆς δράσεως τοῦ Μ.Σ.Η. κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον 1912.

«...Τὸ Μικτὸν Στράτευμα Ἡπείρου μὲ ἀξιωματικοὺς τοὺς ἐφέδρους ἀνθυπολοχαγοὺς τοῦ πεζικοῦ κ.κ. Σ. Γρανίτσαν καὶ Δ. Λεόντιον, ἐτέθη ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ἀξιωματικοῦ τοῦ Μηχανικοῦ κ. Δημητρίου Μπότσαρη.

Τὴν 19ην Ὀκτωβρίου τὸ σῶμα τοῦτο, ἀποτελοῦν τμήμα τοῦ ὅλου στρατοῦ τῆς Ἡπείρου διέβη τὸν ποταμὸν Λοῦρον..

Τὴν 20ην Ὀκτωβρίου ὑπὸ τὰς ὁμοβροντίας τῶν Τουρκοφθόρων ὄπλων του, τὰ ὁποῖα διεσάλπισαν ἀνὰ τὰ Σουλιωτικὰ ἐδάφη τὸ ἐγερτήριο τῆς ἐλευθερίας, ἐτέλεσεν ἐπὶ τοῦ ἱστορικοῦ ὄροπέδιου τοῦ Ζαλόγγου δοξολογίαν καὶ μνημόσυνον τῶν ἡρωϊδῶν ἐκείνων γυναικῶν τοῦ Σουλίου, αἵτινες τῷ 1803 ἐχώρευσαν ἐκεῖ τὸν πολυύμνητον χορὸν τοῦ Ζαλόγγου.

Τὴν ἐπομένην, κατὰ διαταγὴν τοῦ στρατηγοῦ κ. Σαπουντζάκη τμήμα τοῦ τμήματος τοῦ ἐκ 300 Ἡπειρωτῶν ὑπὸ ὀπλαρχηγοῦς ὀνομασθέντας ὑπὸ τοῦ κ. Μπότσαρη ἐστάλη εἰς Νικόπολιν, ἔπου γενναίως ἐπολέμησε πρὸς κατάληψιν τῆς Πρέβεζης.

ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΩΝ ΤΣΑΜΗΔΩΝ

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν 300 τούτων ἀνδρῶν τὸ «Μικτὸν Στράτευμα Ἡπείρου» μαχόμενον ἔφθασεν εἰς τὰ Δουβιανὰ καὶ ἐδάδισε πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ Τσαμοχώρια, τὰ ὁποῖα ἐκαθάρισεν ἀπὸ τὰς Τουρκαλθανικὰς συμμορίας καὶ ὤπλισε τοὺς χωρικοὺς, οἵτινες ἐλεύθεροι καὶ ἐνθουσιώδεις πλέον προσήρχοντο καὶ προσηύξανον τὴν δύναμιν αὐτοῦ, τὴν συντρίψασαν καὶ διασκορπίσασαν τοὺς Τουρκαλθανοὺς Τσάμηδες, ἀποπειραθέντας γ' ἀνακόψωσι τὴν πορείαν του

εἰς τὴν ἱστορικὴν θέσιν Γλυκῦ, ἔπου κείνται αἱ πηγαί, ἀπὸ τῶν ὁποίων ὑδρεύονται τὰ Σουλιωτοχώρια.

Εἶπερ ποτὲ ὑπερήφανοι καὶ ἀλκιμοὶ οἱ ἄνδρες τοῦ σώματος τούτου, ἀφοῦ ἐδρόσισαν τὰ χεῖλη των καὶ ἀνεθάπισαν τὴν ψυχὴν των εἰς τὰ ἀστέρευτα νερὰ τῆς ἄλλοτε Σουλιωτικῆς Συμπολιτείας, ἀνέβησαν αὐθημερὸν τὴν ἱστορικὴν «Σκάλαν τῆς Τζαβέλαινας» καὶ πετῶντες πλέον οὐχὶ βαδίζοντες ἔφθασαν εἰς τὸ περίδοξον Κοῦγκι, ἔπου συνήψαν μάχην πρὸς τοὺς κατέχοντας αὐτὸ Τουρκαλθανούς, τοὺς ὁποίους ἐξετόπισαν καὶ ἔτρεψαν εἰς φυγὴν, ἀπαλλάξαντες τὸ φρούριον τοῦ Καλογήρου — Σαμουήλ τῆς βεβήλου φρουρᾶς τῶν Τουρκαλθανῶν.

Εἰς τὴν Κιάφην

Τὴν 23ην Ὀκτωβρίου τὸ «Μικτὸν Στράτευμα Ἡπείρου» ἠξιώθη γὰρ στήσῃ τὴν σημαίαν του εἰς τὸ φρούριον τῆς Κιάφας, τὸ χρυσφύγετον τοῦτο τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας κατὰ τοὺς πρὸ τοῦ 21 χρόνους. Ἐκεῖ ψηλὰ στήν Κιάφα τοῦ Σουλίου, τοῦ ἱερέως ψάλλοντος τὸ Χριστός—Ἀνέστη, Ἀνέστη ἡ Σουλιωτικὴ ἐλευθερία καὶ ἐχαιρετίσθη μὲ συμπτροκροτήσεις.

Διαρκούσης τῆς ἱερᾶς συγκινήσεως τῶν ἐλευθερωτῶν τῆς «Σελαΐδος Χώρας», εὐρέθη κάποιος, ὅστις μὲ λίγα λόγια ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς γὰρ ἐννοήσουν τί ἐσήμαινεν διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν ζωτικότητα τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς τὸ στήσιμο τῆς Ἑλληνικῆς σημαίας ἐκεῖ ψηλὰ στήν Κιάφα διὰ τῆς χειρὸς τοῦ ἀξίου ἀπογόνου τοῦ τελευταίου πολεμάρχου τοῦ Σουλίου Νότη Μπότσαρη καὶ ἔδειξε τὸ «Παλαιοχώρι—Μπότσαρη», τὴν κοιτίδα ταύτην τῶν Μποτσαραίων. Ἐξαλλοὶ τότε οἱ ἄνδρες ἐκ τῆς ὑπερηφάνου χαρᾶς, ἥτις ἐγέμισε τὰ στήθη των, ὤρμησαν εἰς καταδίωξιν τῶν ἀπὸ τῆς Κιάφας ἐκτοπισθέντων Τουρκαλθανῶν.

Τὴν 24ην Ὀκτωβρίου ἀκατάβλητοι οἱ ἐλευθερωταὶ τοῦ Σουλίου ἀπὸ

τοὺς κόπους, τὴν συνεχῆ βροχὴν καὶ τὸ παγετῶδες νυκτερινὸν ψυχρὸς, μαχόμενοι δὲ καὶ νικῶντες ὄχι πλέον μόνον τοὺς Τουρκαλβανοὺς Τσάμηδες, ἀλλὰ καὶ τμήματα τοῦ Τουρκικοῦ Στρατοῦ, ἅτινα ἔσπευσαν πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν Τουρκαλβανῶν τοῦ Γαρδικίου, ἔφθασαν εἰς τὸ «Παληοχώρι—Μπότσαρη» ἀφοῦ προηγουμένως κατενίκησαν καὶ κατεδίωξαν πρὸς τὸ Γαρδίκι τοὺς Γαρδικιώτας Τουρκαλβανοὺς καὶ τοὺς Τούρκους στρατιώτας.

ΕΙΣ ΤΑ ΠΡΟΘΥΡΑ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Εἶναι ἀληθῶς ἀνώτερον πάσης ἐκφράσεως καὶ περιγραφῆς ὅ,τι ἐγίνε μόλις οἱ ἐλευθερωταὶ τοῦ Σουλίου μῆκαν στὸ χωριὸ τοῦ Μπότσαρη καὶ εὐρέθησαν ἀπέναντι τῆς ἀρχαίας κατοικίας τῶν Μποτσαραίων.

Ὁ ἀρχηγὸς τῶν ἐλευθερωτῶν τοῦ Σουλίου καὶ ἀξίος ἀπόγονος τῶν Μποτσαραίων, ἀφοῦ ἐχαίρετισε μὲ τὰ τουρκαφθῆρα ὄπλα τοῦ σώματός του, τὴν κοιτίδα τῶν προγόνων του, διέταξε στρατηγικώτατα τὴν προχώρησιν τοῦ σώματος· τὴν 25ην δὲ Ὀκτωβρίου τὸ ὑπὸ τὰς ἀμέσους διαταγὰς τοῦ τμήματος κατέλαβε τὸ Τόσκεσι, ὅπου προσήλθον νέοι ἐνθουσιῶδεις ἐθελονταὶ ἐκ τῶν ὠπλισμένων χωρικῶν, τοιοῦτοτρόπως

δὲ προσηυξήθη ἡ δύναμις τοῦ σώματος, ὅπερ εὐρίσκετο ἤδη 5 ὥρας μόνον ἔξω τῶν Ἰωαννίνων.

Τμῆμα τοῦ σώματος ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ ἐφέδρου ἀνθυπολοχαγοῦ κ. Δ. Λεοντίου ἐπὶ 48 ὥρας εὐρίσκετο σχεδὸν εἰς ἐπαφὴν μὲ τὰς προφυλακὰς τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ τῶν Ἰωαννίνων, τοῦ ὁποίου συνέλαβε καὶ κατέσχε ἐφοδιοπομπίαν, ἀποτελουμένην ἀπὸ 60 μουλάρια καὶ ἄλογα φορτωμένα, ἀφοῦ διεσχόρησε τὸ συνοδεῦον αὐτὰ στρατιωτικὸν ἀπόσπασμα.

Τὰς ἐπομένας ἡμέρας ἄλλο τμῆμα τοῦ μικτοῦ στρατεύματος Ἡπείρου ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ ἐπίσης ἐφέδρου ἀνθυπολοχαγοῦ κ. Σ. Γρανίτσα, εὐρισκόμενον μεταξύ Ζωρίστας καὶ Τερβόδου καὶ χρησιμεῦον ὡς πλαγιοφυλακὴ τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ, τοῦ προελαύνοντος κατὰ τῶν Ἰωαννίνων, ἐπολιορκήθη ὑπὸ Τουρκαλβανῶν καὶ Τούρκικοῦ στρατοῦ, διέσπασεν ὅμως τὴν πολιορκίαν τῆ συνδρομῆ καὶ τοῦ ὑπὸ τὸν κ. Κ. Μᾶνον ἐθελοντικοῦ Κρητικοῦ σώματος, μετὰ τοῦ ἐποίου καὶ κατεδίωξε τοὺς ἐχθροὺς, κατέλαβε δὲ τὴν 31 Ὀκτωβρίου τὴν Μανωλιάσαν, ἀπέχουσαν 3 μόνον ὥρας τῶν Ἰωαννίνων.»

(Βλ. ἐφ. Ἐμπρὸς Ἀθ. 10)11)1912)

ΤΟΥ ΣΟΥΛΙΟΥ

Τὰ σιουραζένια στήθη σου πλάτανοι δὲν τοιχώνουν,
ἢ φράξα καὶ πυξάγια·
Λίγοι βλαστοὶ ἀπ' τὰ σπλάχνα σου, ἀμάραντοι, φυτρώνουν,
τοὺς λένε παλληκάγια.

Α. ΠΑΛΛΗΣ

Η ΚΑΤΑΛΗΨΙΣ ΤΗΣ ΠΡΕΒΕΖΗΣ

Ἔκθεσις Κ. ΣΑΠΟΥΝΤΣΑΚΗ. ἀρχηγοῦ στρατοῦ Ἠπείρου.

Ἐπὶ τῇ ἐπιτελείᾳ τῆς καταλήψεως τῆς Πρεβέζης, ἡ ὁποία ἐγένετο τὴν 21 Ὀκτωβρίου 1912, δημοσιεύομεν κατωτέρω σχετικὴν ἔκθεσιν τοῦ Ἀρχηγοῦ Στρατοῦ Ἠπείρου Κ. Σαπουντζάκη.

Πρεβέζα 21/10

Πρωθυπουργόν, Ἰ. Ἀθήνας.

Ἐθνικὴ σημαία κυματίζει ἐπὶ τῶν ἐπάλλεων τοῦ φρουρίου Πρεβέζης. Τὸ ὑπὸ διοικήσιν τοῦ ταγματάρχου τοῦ μηχανικοῦ Σ π η λ ι ἄ δ ο υ τμήμα στρατοῦ μετὰ τῶν ἐθελοντῶν Κρητῶν καὶ Ἠπειρωτῶν, ἀφοῦ ἐξεπλήρωσε γενναίως τὸ καθήκον του διεξαγαγὸν ἐν Ν ι κ ο π ὄ λ ε ι ἀγῶνα κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, ἀπεγνωσμένως, πεισιμόνως ἀντιστάντος, εἰσῆλθε σήμερον τὴν 2αν ὥραν μ.μ. εἰς τὴν πόλιν, γενόμενον ἐνθουσιωδέστατα δεκτὸν ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς Πρεβέζης.

Ὁ ἀγὼν ἤρξατο χθὲς τὴν 7,30 π.μ. ἔληξα δὲ τὴν ἐσπέραν περὶ τὴν 5. μ.μ. ἐξαναγκασθέντος τοῦ ἐχθροῦ νὰ ἀγκαταλείψῃ τὰς ὀχυράς αὐτοῦ θέσεις, ἐνισχυμένας διὰ πυροβολείων. Οἱ ἡμέτεροι ἐτήρησαν τὰς θέσεις των προτιθέμενοι σήμερον τὴν πρωΐαν, καθ' ἃς εἶχον δώσει ὁδηγίαν εἰς τὸν διοικητὴν τμήματος στρατοῦ, νὰ ἐκδιώσουσιν τὴν φρουρὰν εἰς παράδοσιν, δι' ἐπιθέσεως κατὰ τῆς πόλεως.

Σήμερον περὶ τὰς 4.30 προσῆλθον εἰς τὸ στρατόπεδον οἱ ἐν Πρεβέζῃ πρόξενοι τῆς Αὐστρίας, Ρωσσίας καὶ Ἀγγλίας, ἀκολουθούμενοι ὑπὸ τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ διοικητοῦ τῆς πόλεως, αἰτούμενοι ὅπως ὑπὸ τὴν ἐγγύησιν τοῦ διοικητοῦ τοῦ ἡμετέρου τμήματος στρατοῦ γίνουσι οἱ ἀκόλουθοι ἔργοι τῆς παραδόσεως:

- α) Παράδοσις τῆς φρουρᾶς εἰς τὸν ἡμέτερον τακτικὸν στρατόν.
- β) Προστασία τῶν κατοίκων, ἀξιωματικῶν, δπλιτῶν καὶ οἰκογενειῶν αὐτῶν.
- γ) Νὰ μὴ θιγῇ ἡ φιλοτιμία τῶν κυβερνητικῶν ὑπαλλήλων καὶ τῶν ἀξιωματικῶν.

Τοὺς ἄλλους τούτους ὁ διοικητὴς τῶν ἡμετέρων δυνάμεων ἀπεδέχθη ἐπ' ὀνόματι του. Παρεδόθησαν αἰχμάλωτοι 450* τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ, ἀφοῦ κατέθεσαν τὰ δπλα των, ἐν οἷς 40 περίπου ἀξιωματικοί, εἰς οὓς ἐπετράπη νὰ φέρουν τὰ ξίφη των μέχρι τῆς εἰς τὸ πλοῖον ἐπιβιβάσεώς των, ἔτι δὲ παρεδόθησαν αἰχμάλωτοι καταθέσαντες, ἐπίσης τὰ δπλα 150 τουρκαλθανοὶ μετὰ τῶν φυλάρχων των, οἵτινες συνεπολέμησαν μετὰ τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ. Περιήλθον εἰς χεῖράς μας πυροβόλα καὶ ἄλλο ὕλικόν πολέμου. Παντὸς τοῦ καταλειφθέντος πολεμικοῦ ὕλικου διέταξα τὴν ἀπογραφὴν. Ὁ ἐχθρὸς κατὰ τὸν χθεσινὸν ἀγῶνα ὑπέστη μεγάλας ἀπωλείας, ἐκ δὲ τῶν ἡμετέρων ἐφονεύθησαν περὶ τοὺς 10, ἐπληρώθησαν δὲ 56. Ὀνομαστικὸς κατάλογος πάντων τούτων θέλει ἀποσταλῆ μόλις κατάρτισθῇ. Οἱ αἰχμάλωτοι μεταφέρονται ἀπέψε εἰς Γλυφάδα.

Ἐν τῇ Ἀμβρακικῇ ὑπῆρχε Τουρκικὸν τορπιλλοδόλον «Ἀττάλεια» τὸ ὅποτον ἐδύθησαν χθὲς οἱ Τούρκοι, αἱ δὲ δύο ἐν τῇ αὐτῇ κόλπῳ ἐσενζινάκατοι ἐπυρπολήθησαν ὑπὸ τοῦ πυροβολικοῦ τοῦ ἡμετέρου στρατοῦ.

Διέταξα τὰ δέοντα πρὸς τήρησιν τῆς τάξεως.

Τηλεγραφήματα ἡμῶν εἰς Ἀρταν.

Ἀρχηγὸς Στρατοῦ Ἠπείρου

Κ. ΣΑΠΟΥΝΤΣΑΚΗΣ

Ἀντιστράτηγος

Οἱ αἰχμάλωτοι Πρεβέζης ἀνήλθον μέχρι τῆς ἐπιβιβάσεώς των εἰς τὸ πλοῖον εἰς 810, ἐξ' ὧν ἀξιωματικοὶ 58, στρατιῶται 600 καὶ 152 ἄλθανοὶ ἀντάρται.

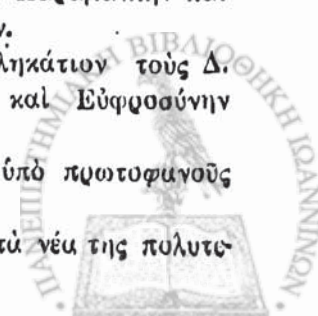

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑΙ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1960

Πρὸς πληροτέραν ἐνημέρωσιν τῶν ἀναγνωστῶν μας παραθέτομεν κατωτέρω ἡμερολογιακῶς σύντομον ἀνασκόπησιν τῶν κυριωτέρων ἡπειρωτικῶν γεγονότων μηνὸς Ὀκτωβρίου 1960. (χρήσιμον καὶ εἰς τὸν μέλλοντα χρονολόγητον).

- 1 Ὀκτ. ✱ Διήμερον παιδαγωγικὸν συνέδριον δημοδιδασκάλων τῆς περιοχῆς εἰς Ἰωάννινα.
- 2 Ὀκτ. ✱ Εἰς τὸ χωρίον Κάτω Λαψίστα ὑπέστησαν ὁμαδικὴν δηλητηρίασιν ἀπὸ καφέν ἐντὸς τοῦ ὁποῦ εἶχεν ριφθῆ ἀντὶ ζαχάρους δηλητηριῶδες γεωργικὸν φάρμακον οἱ Γ. Τάσης, Πολ. Καραγιάννης, Ν. Καραγιάννης, Λ. Καραγιάννης, Ι. Δάμος καὶ Χ. Φελιάς. Οἱ δύο πρῶτοι ἀπεβίωσαν,
- 4 Ὀκτ. ✱ Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτ. κ. Ἀβέρωφ ὁμιλῶν εἰς τὸν Ο.Η.Ε. διέψευσε τὰς δηλώσεις τοῦ Ἀλβανοῦ ἀντιπροσώπου περὶ ὑπάρξεως βάσεως πυραύλων εἰς τὴν Ἑλλάδα.
- 5 Ὀκτ. ✱ Παρουσία τῶν ἀρχῶν καὶ κατοικῶν τῆς πόλεως ἐτελέσθησαν τὰ ἐγκαίνια τῆς θεμελιώσεως τοῦ τουριστικοῦ περιπτέρου Ἰατρῆς.
- 6 Ὀκτ. ✱ Ὁ Πρόεδρος Πραμάντων ἐκφράζει εὐγνωμοσύνην κατοίκων πρὸς τὸν Πρωθυπουργὸν κ.Κ. Καραμανλῆν διὰ τὴν σύνδεσιν περιοχῆς μέσῳ γεφύρας Πλάκας, ὡς καὶ διὰ τὴν ἔνταξιν τῆς ὁδοῦ Ἰωαννίνων-Πραμάντων εἰς τὸ Κυβερνητικὸν πρόγραμμα.
✱ Ἡ Μαριάνθη Μαλτέζου, μήτηρ 5 τέκνων ἀνηλίκων, ἐπνίγη παρὰ τὴν Ἀλικὴν (Κόπραιναν) ἐνῆ ἡλίευσε μετὰ τοῦ συζύγου της.
- 8 Ὀκτ. ✱ Εἰς τὴν νεοσύστατον Πινακοθήκην Ἰωαννίνων προσέφερον οἱ κ. κ. Ἀλ. Πάλλης, πρεσβευτῆς, τέσσαρα ἔργα τῆς συλλογῆς του, Γιάννης Παππᾶς (γλύπτῆς) ἐν ἄγαλμα εἰς φυσικὸν μέγεθος, Δ. Γερασιώτης, (ζωγράφος), ἐν ἡμίγυμνον.
✱ ἤρχισε λειτουργοῦν εἰς Δελβινάκιον τὸ γραφεῖον τοῦ Ο.Τ.Ε.
✱ Ἡ Ἀμερικανὶς Ζήνα Κάνδερ διέθεσε χρηματικὸν ποσὸν διὰ τὴν προκοδότησιν δύο ἀπόρων κορασίδων τοῦ χωρίου Βοτονοσίου (Μετσόβου). Τὸ συμβούλιον τῆς Κοινότητος ἀνεκήρυξε ταύτην ἐπιτ. δημότιδα καὶ εὐεργέτιδα τῆς Κοινότητος.
✱ Παιδαγωγικὸν συνέδριον δημοδιδασκάλων Πωγωνίου εἰς Ζίτσαν.
- 9 Ὀκτ. ✱ Ἐγένετο ἡ δημοπράτησις διὰ τὴν κατασκευὴν τῆς γεφύρας, Ἀγίων (Ἰωνν-Κακαβιῶ) Ἀνάδοχος ἀνεδείχθη ὁ ἐργολάβος κ. Γκούβελος.
- 11 Ὀκτ. ✱ Φροντίδι τῆς Ἐταιρείας Ἡπειρ. Μελετῶν ἐδόθη ὑπὸ τῆς μουσικῆς τῆς Α.Σ.Δ.Α.Ν. συναυλία εἰς τὴν αἴθουσαν «Παλλαδίου» Ἰωαννίνων σημεῖωσασα μεγάλην ἐπιτυχίαν. Ἐπικεφαλῆς τῆς μουσικῆς ἦτο ὁ ἀντιχῆς Διοικητῆς αὐτῆς ἡπειρώτης Μαργαρίτης Καστέλλης,
- 12 Ὀκτ. ✱ Ὁ Νομάρχης κ. Καλογερόπουλος μετέβη εἰς Πωγωνιανὴν καὶ ἐξήτασε τὸ θέμα τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ νέου διδακτηρίου, διὰ τὸ ὁποῖον οἱ ὁμογενεῖς τῆς Ἀμερικῆς προσέφερον 9.000 δολλ.
- 15 Ὀκτ. ✱ Ὁ Δήμαρχος Ἰωαννίνων κ. Σακκάς ἐπισκέφθη τὸν κ. Καραμανλῆν καὶ ἀνέφερον εἰς αὐτὸν τὰς ἀνάγκας τῆς πόλεως Ἰωαννίνων.
✱ Ἀγέλη λυσοόντων λύκων ἐπετέθη καὶ ἔδηξεν εἰς Πληκάτιον τοὺς Δ. Μπουντανάση, Ἀγγελικὴν Θεολόγου, Νεράντζω Σχοινά καὶ Εὐφροσύνην Βασάκου, ὡς καὶ πολλὰ μεγάλα ζῶα.
- 16 Ὀκτ. ✱ Ἡ περιφέρεια καὶ διὴ ἡ πόλις τῶν Ἰωαννίνων ἐπλήγη ὑπὸ πρωτοφανοῦς καταιγίδος.
- 17 Ὀκτ. ✱ Ἡ «Ριζάρειος» Ἐκκλησιαστικὴ Σχολὴ μετεφέρθη εἰς τὰ νέα τῆς πολυτελεῖς κτίρια εἰς Χαλάνδρι, Ἀττικῆς.

- 18 'Οκτ. * 'Ετελέσθη εἰς Μέτσοβον ἐτήσιον μνημόσυνον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ μεγάλου εὐεργέτου Μιχαὴλ Τσοῖτσα.
- * Τὸ Ὑπ. Συντ. ἐνέκρινε τὰς μελέτας καὶ ἐργασίας τοῦ Προγράμματος Ἀναπτύξεως Ἡπείρου διὰ τὸ ἔτος 1960-61. Ὁ προϋπολογισμὸς τῶν πρὸς ἐκτέλεσιν ἔργων ἀνέρχεται εἰς 34.774.000 δρχ.
- * Τὸ νέον Φέρου-Μπόουτ «ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑ» τῶν κ.κ. Πιτούλη, Μπινέτι, Πουλοπούλου, Μπούκη καὶ Τσίκα ἤρχισε τοὺς πλόας του μεταξὺ Ἡγουμενίτσας-Κερκύρας.
- 20 'Οκτ. * 'Επὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Πρεβέζης τὸ 1912. ἐψάλη τρισάγιον εἰς τὸν ὁμαδικὸν τάφον τῶν Ἡπειρομάχων.
- * Ὁ ἔρνος τοῦ Ε.Ε. Σταυροῦ ἀπέδωκεν εἰς Ἰωάννινα 40.000 περίπου καὶ εἰς Ἄρταν 10.264. δρχμ.
- * Κινηματογραφικὸν συνεργεῖον τῆς Βασιλικῆς Περονίας περιώδευσε διάφορα χωρία τῆς Κονίτις καὶ ἐπρόβαλε ταινίας ψυχαγωγικοῦ περιεχομένου.
- 22 'Οκτ. * 'Επεσκέφθησαν τὰ Ἰωάννινα καὶ ἐν συνεχείᾳ τὸ Μέτσοβον οἱ Ὑπουργοὶ Ἐξωτερικῶν Ἑλλάδος κ. Ἀβέρωφ καὶ Τουρκίας κ. Σαρπέρ.
- * Ὑπὸ τοῦ Ὑπ. Δημ. Ἔργων ἐνεκρίθη πίστωσης 500 χιλ. δρχ. διὰ τὴν συντήρησιν τῆς βατότητος τῆς ὁδοῦ Κονίτις Φούρκας.
- 25 'Οκτ. * Μὲ πᾶσαν ἐπισημότητα παρεδόθησαν ὑπὸ τοῦ ἐκπροσώπου τῆς Πανηπειρ. Συνομοσπ. Ἀμερικῆς κ. Θ. Θάνου εἰς τὸν Δῆμον Ἰωαννιτῶν τὰ μηχανήματα ὁδοποιίας, τὰ δωρηθέντα ὑπὸ τῆς Πανηπειρ. Συνομοσπ. Ἀμερικῆς.
- * Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Ἀθηναγόρας ἐξητάσθη ὡς μάρτυς ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου τῆς νήσου Πλάτης, διὰ τ' ἀνθελληνικά γεγονόνα τῆς 6 Σεπτ. 1955.
- * Εἰς τὴν τοποθεσίαν «Ἀνεμότρυπα» τοῦ βουνοῦ Στρουγκούλα, τῶν Τζουμέρκων, ἀνεκαλύφθη θαυμάσιον καὶ κατάλληλον διὰ τουριστικὴν ἐκμετάλευσιν σπήλαιον σταλαγμιτῶν καὶ σταλακτιτῶν.
- 26 'Οκτ. * 'Επὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς 28 'Οκτ. 1940 ἡ Βορ. Ἡπ. Φοιτ. Νεολαία διωργάνωσε ἑορτὴν εἰς «Παρνασσὸν» Ἀθηνῶν καθ' ἣν, κατόπιν ὁμιλίας τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Κ.Ε.Β.Α. Μητρ. Ἀργυροκάστρου κ. Παντελεήμονος. ὁμίλησε σχετικῶς ὁ καθ. τοῦ Πανεπιστημίου κ. Στυλ. Κορρὲς μὲ θέμα: «Ἡ φωνὴ τοῦ Ἔθνους». Μεθ' ὃ ἡ χορωδία τοῦ Ἀρσακείου ἔψαλεν ἄσματα καὶ ὁ χορευτικὸς ὄμιλος τοῦ κ. Κουσιάδη παρουσίασεν Ἡπειρωτικὸς χορούς.
- * Τὸ ὑποκατάστημα τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς Ἡγουμενίτσας ἐνίσχυσε τοὺς παραγωγούς διὰ μακροπροθέσμων δανείων.
- 27 'Οκτ. * Τὸ Κοινοτικὸν Συμβούλιον Μαυροπούλου (Πωγωνίου) ἀνεκήρυξεν ἐπίτιμον δημότην τῆς κοινότητος τὸν κ. Σταῦρον Σεχόπουλον (ἐκ Βασιλικῆς Πωγωνίου) διὰ τὰς παρ' αὐτοῦ παρασχεθείσας εἰς τὴν κοινότητα εὐεργεσίας.
- 28 'Οκτ. * Μὲ πᾶσαν μεγαλοπρέπειαν ἑορτάσθη εἰς ὁλόκληρον τὴν Ἡπειρον ἡ Ἐποποιία τῶν Ἡπειρωτικῶν βουνῶν κατὰ τὸ 1940-41.
- * Ὑπὸ τοῦ Ε.Ο.Τ. ἐνεκρίθη πίστωσης 1,500,000 δρχ. διὰ τὸν ἐξωραϊσμὸν τοῦ τουριστικοῦ ξενοδοχείου Ἄρτης «Ξενία» ὡς καὶ ἀρχαιολ. χώρων αὐτῆς.
- 30 'Οκτ. * Πρὸς ἑορτασμὸν τοῦ «ΟΧΙ», παρουσιά ἐπισήμων καὶ πολλῶν Ἡπειρωτῶν ἐγένετο εἰς τὸν «Παρνασσὸν» ἡ ὑπὸ τῆς Πανηπειρωτ. Συνομοσπ. Ἀθηνῶν ὁργανωθείσα διάλεξις τοῦ ἡπειρώτου Στρατηγοῦ κ. Δημ. Τ. Νότη Μπότσαρη. μὲ θέμα: «Ἡ Ἡπείρος, διὰ τὴν Ἐλευθερίαν τοῦ Ἔθνους», ἣν ἐπρολόγησε ὁ Πρόεδρος τῆς Πανηπειρωτ. Συνομοσπ. στρατηγὸς κ. Ἰωάν. Βογιάζης.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΜΑΡΤΙΝΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΟΥΡΙΑΣ

ISMAILI...
EVA...
EVA...
EVA...

11 JICA
TOM
24.1.21

OH NA